

ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ Ν. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ

ΟΒΙΔΙΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ



ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950



ΔΩΡΕΑ

ΜΑΘΗΤ. ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΔΙΑ

ΤΗΣ ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΟΒΙΔΙΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

18122

ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ Ν. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ

ΟΒΙΔΙΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ



ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ



ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Ὀβιδίου.

Ὁ Πόπλιος Ὀβίδιος Νάσων (P. Ovidius Naso) ἐγεννήθη εἰς τὴν πόλιν Σούλιμον (Sulmo nūn Solmona) τῆς περιοχῆς τῶν Πελιγνῶν τῆς Ἰταλίας τὸ 43 π. Χ. ἢ 711 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, ἐξ οἰκογενείας ἀνηκούσης εἰς τὴν τάξιν τῶν ἰππέων (ordo equester).

Νεώτατος ἦλθεν εἰς τὴν Ρώμην μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου κατὰ ἓν ἔτος ἀδελφοῦ του καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ρητορικῆς, ὑπὸ τοὺς διασήμους τότε ρητοροδιδασκάλους Ὀρέλλιον Φοῦσκον καὶ Πρόρκιον Λάτρωνα, κατ' ἐπιθυμίαν τοῦ πατρὸς του, φιλοδοξοῦντος νὰ ἴδῃ τοὺς υἱοὺς του πλουσίους, δρῶντας καὶ ἀναδεικνυομένους εἰς τὴν πολιτικὴν.

Τόσην ὅμως εἶχε κλίσιν εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας εἶχεν ἐπιδοθῆ, ὥστε, ἂν καὶ ἠδδοκίμει εἰς τὴν ρητορικὴν, δὲν ἔπαυσε νὰ ἀσχολῆται καὶ εἰς τὴν ποίησιν. Ὁ ἴδιος ὁ Ὀβίδιος, διμιλῶν διὰ τὴν κλίσιν του ταύτην γράφει (Tristia 4, 10, 26):

« Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos
Et quod temptabam dicere, versus erat »:

« Ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ποίημα προσηρμόζετο εἰς τὸ προσῆχον μέτρον
Καὶ ὅ,τι ἐπεχείρουν νὰ λέγω ἦτο στίχος. »

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του μετέβη εἰς Ἀθήνας. Ἐπεσκέφθη ὅμως καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας. Μετὰ δύο ἔτη παραμονῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπέστρεψεν εἰς Ρώμην, διὰ μέσου τῆς Σικελίας, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ τινα χρόνον.

Ἐν Ρώμῃ, κατ' ἀρχάς, ἀνεμείχθη εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ κατέλαβε τὰ μικρότερα πολιτικὰ ἀξιώματα, διὰ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ διέλθῃ, ἵνα διεκδικήσῃ τὰ ἀνώτερα. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται ἀπασχολήσεις οὐδὲν

είχον τὸ ἔλκυστικὸν διὰ τὸν Ὀβίδιον, ὅστις εἶχεν ἀφήσει ἀκουσίως τὸν Ἑλικῶνα. Διὰ τοῦτο δὲν ἐβράδυνε νὰ περιφρονήσῃ τὰς τιμὰς τῆς πολιτικῆς, καθ' ὃν ἀκριβῶς χρόνον αἱ θύραι τῆς Συγκλήτου ἠνοιγόντο εἰς αὐτόν. Ἐπανῆλθε λοιπὸν εἰς τὰς προσφιλεῖς του Μούσας, διὰ νὰ μὴ τὰς ἐγκαταλείψῃ ποτὲ πλέον. Ματαιίως προσεπάθει ὁ πατήρ του νὰ τὸν μεταπεισῃ, μεταχειρισθεὶς πολλάκις τὸ ἐπιχειρήμα, ὅτι «Ὁ Μαιονίδης (Ὁμηρος) δὲν ἀφῆκε περιουσίαν...».

Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν πρώτων ποιημάτων του ἐγένετο γνωστὸς εἰς τὸν εὐρὺν κύκλον τῶν λογίων τῆς Ρώμης, μεθ' ὧν συνεδέθη διὰ φιλίας, ὡς ἐπὶ παραδείγματι μετὰ τοῦ Ὁρατίου, Προπερτίου, Τιβούλου καὶ ἄλλων. Τόσῃν δὲ ἠσθάνετο χαρὰν ἐκ τῆς μετ' αὐτῶν συναναστροφῆς, ὥστε ὁ ἴδιος λέγει ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ του: «Ἐθεράπευσα καὶ ἠγάπησα τοὺς ποιητὰς τοῦ καιροῦ ἐκείνου· ὁσάκις εὐρισκόμην πλησίον ποιητῶν, ἐνόμιζον ὅτι θεοὶ ἦσαν παρόντες».

Εἰς ἡλικίαν 51 ἐτῶν, ὅτε εὐτυχῆς ἔτεινε νὰ καταλάβῃ τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τῶν συγχρόνων του ποιητῶν, περιέπεσε, δι' ἄγνωστον λόγον, εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ παντοδυνάμου τότε Αὐγούστου καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ρώμην καὶ τὸν προσφιλεῖ κύκλον τῶν ὁμοτέχων του καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἐξόριστος εἰς Τόμους, μικρὰν παρὰ τὰς νοτίας ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως πόλιν, πλησίον τῆς σημερινῆς Κωσταντζας.

Ἄγνωστα εἶναι τὰ αἷτια τοῦ ὑπερορισμοῦ τοῦ ποιητοῦ· πολλὰ εἰκάζονται, ἀλλ' οὐδὲν τὸ βέβαιον. Ὁ ἴδιος γράφει σχετικῶς (*Tristia* II, 207):

« Perdiderint cum me duo crimina, carmen et error.

Alterius facti culpa silenda mihi».

« Δύο ἐγκλήματα μὲ κατέστρεψαν, ποίημα καὶ σφάλμα.

Ἄλλὰ δι' ἑκάτερον πρέπει νὰ σιωπῶ.»

Ἄλλὰ καὶ ἐξόριστος δὲν ἔπαυσε νὰ ἀσχολῆται εἰς τὴν ποίησιν, ἥτις ἦτο ὁ παρήγορος ἄγγελος ἐν τῇ μονώσει του· «*Gratia, Musa, tibi nam tu solacia praebes*» = «Σ' εὐχαριστῶ, Μοῦσα, διότι μὲ παρηγοεῖς».

Τὴν φαιδρότητα ὅμως, τὴν ὁποίαν ἀπέπνεον τὰ πρὸ τῆς ἐξορίας ἔργα του, διαδέχεται καταθλιπτικὴ μελαγχολία. Παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν του δὲ καὶ τὴν ταπεινωτικὴν καὶ ἐξευτελιστικὴν κολακείαν, τὴν ὁποίαν

μετεχειρίσθη ἀπευθύνων ἐπιστολάς καὶ ποιήματα πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Ρώμης, δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνάκλησίν του. Ἦδυνήθη ὅμως νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐκεῖ ζωὴν σχετικῶς ἄνετον, διότι ἡ ἐπιβληθεῖσα εἰς αὐτὸν ποινὴ ἦτο ὑπερορισμὸς (*telegatio*) καὶ ὄχι φυγάδευσις (*aquae et ignis interdictio*), κατὰ τὴν ὁποίαν ἐδημευετο ἡ περιουσία καὶ ἠλαττοῦντο τὰ πολιτικὰ δικαιώματα.

Τὸ 8ον ἀπὸ τῆς ἐξορίας του ἔτος, 17 μ. Χ. ἢ 770 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, ἀπέθανεν εἰς τὴν ἄξενον καὶ βάρβαρον ἐκείνην χώραν, ὅπου εἶχε ριφθῆ ὁ χαρίεις καὶ κομψὸς ποιητής, εἰς ἡλικίαν 60 περίπου ἐτῶν. Τὸ 1886 ἰδρῦθη πρὸς τιμὴν του μνημεῖον ἐν Κωσταντζῆ τῆς Ρουμανίας, ὅπου πιστεύεται ὅτι ἀνεκαλύφθη ὁ τάφος του. Δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν μετεκομίσθησαν τὰ ὀστέα ἢ ἡ κόνις του εἰς Ρώμην, ὅπως ζῶν εἶχεν ἐκφράσει τὴν ἐπιθυμίαν.

2. Ἔργα τοῦ Ὁβιδίου.

Τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Ὁβιδίου διακρίνεται εἰς τρεῖς περιόδους. Αἱ δύο πρῶται περιλαμβάνουν τὰ πρὸ τῆς ἐξορίας ποιήματά του, ἡ δὲ τρίτη τὰ μετ' αὐτήν.

I. Τὰ πρὸ τῆς ἐξορίας

Εἰς τὴν πρώτην περίοδον ἀνήκουν :

1. *Heroïdes* (*Epistulae*) = 21 ἐπιστολαὶ γυναικῶν τῶν ἡρωικῶν χρόνων.
2. *Amores* = Ἔρωτες.
3. *Medicamina faciei* = φάρμακα τοῦ προσώπου (καλλυντικά).
4. *Ars amandi* ἢ *ars amatoria* = ἡ ἐρωτικὴ τέχνη.
5. *Remedia amoris* = ἀντιφάρμακα τοῦ ἔρωτος.

Εἰς τὴν δευτέραν περίοδον :

1. *Metamorphoses* = μεταμορφώσεις.
2. *Fasti* = ἡμερολόγιον, ἀτελὲς λόγῳ τῆς ἐξορίας του.

II. Τὰ μετὰ τὴν ἐξορίαν

1. *Tristia* = θρήνοι.
2. *Epistulae ex Ponto* (*Pontiaca*).
3. *Halieutica* = ἄλιευτικά.
4. *Ibis* = ἰβίς.

3. Εἰσαγωγή εἰς τὰς Μεταμορφώσεις.

Τὸ ἀξιολογότερον ἔργον τοῦ Ὀβιδίου εἶναι αἱ Μεταμορφώσεις, ποίημα τῆς διδακτικῆς ποιήσεως, ἐν δακτυλικῷ ἑξαμέτρῳ, διηρημένον εἰς 15 βιβλία. Τὸ χειρόγραφον αὐτῶν εἶχε καύσει ὁ Ὀβίδιος πρὶν ἢ ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἐξορίαν. Τὸ ἔργον ὅμως ἐσώθη, διότι φίλοι αὐτοῦ κατεῖχον ἀντίγραφα. Ὁ Ὀβίδιος ἐκ φύσεως ἀπέκλινε πρὸς τὰ ἐρωτικά μᾶλλον ποιήματα, τὰ ὁποῖα καὶ διακρίνονται ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως.

Διὰ τῶν Μεταμορφώσεων ἐπεχείρησεν ἡ μούσα τοῦ ὑψηλοτέρου πῆσιν. Τὸ θέμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶχον πραγματευθῆ πρὸ αὐτοῦ οἱ Ἀλεξανδρινοί, μάλιστα δὲ ὁ Νίκανδρος (Ἐτρεοιούμενα), ὁ Παρθένιος (Μεταμορφώσεις) καὶ ὁ Βοῖος (Ὀρνιθογονία), ἦτο σύμφωνον πρὸς τὴν ποιητικὴν ἰδιοφυίαν τοῦ Ὀβιδίου, ὅστις ἐγνώριζεν ἀριστοτεχνικῶς νὰ ποικίλῃ τὸν λόγον καὶ κομψότατα νὰ περιγράφῃ.

Ἐφιλοτέχνησε λοιπὸν τὰς μυθικὰς μεταμορφώσεις κατὰ τάξιν χρονολογικὴν ἀπὸ τοῦ Χάους μέχρι τοῦ μεταμορφωθέντος εἰς ἀστέρα Ἰουλίου Καίσαρος.

Ἐνόητα ἐπικὴν οὔτε ἔχουν αἱ μεταμορφώσεις οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ ἔχουν. Οἱ μῦθοι διαδέχονται ἀλλήλους μετὰ χαλαροῦ συνδέσμου καὶ προβάλλονται ἐνώπιόν μας ὡς εἰς κινηματογραφικὴν ταινίαν. Εἶναι ὅμως θαυμαστὴ ἡ ποικιλία καὶ ἡ ἐφευρετικότης τοῦ ποιητοῦ εἰς τὴν ζωηρὰν παράστασιν τῶν ἀτελευτήτων ἐκείνων μυθικῶν μεταβολῶν, 192 περίπου, τὴν ὁποίαν μόνον ἡ γόνιμος τοῦ Ὀβιδίου φαντασία ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ.

Τὸν ποιητὴν θὰ κρίνωμεν μετὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν δύο ἀνὰ χεῖρας μεταμορφώσεων «*Φαέθων*» καὶ «*Νιόβη*».

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

LIBER PRIMUS
ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

In nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora : di, coeptis (nam vos mutastis et illas)
Adspirate meis primaque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen !

.....
.....

LIBER SECUNDUS
ΦΑΕΘΟΝ

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro flammisque imitante pyropo ;
Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat,
Argenti bifores radiabant lumine valvae.
5. Materiam superabat opus. Nam Mulciber illic
Aequora caelarat medias cigentia terras
Terrarumque orbem caelumque, quod imminet orbi.
Caeruleos habet unda deos, Tritona canorum,
Proteaue ambiguum, ballaenarumque prementem

10. Aegaeona suis immania terga lacertis,
 Doridaque et natas, quarum pars nare videtur,
 Pars in mole sedens virides siccare capillos,
 Pisce vehi quaedam. Facies non omnibus una,
 Nec diversa tamen; qualem decet esse sororum.
15. Terra viros urbesque gerit silvasque ferasque
 Fluminaque et nymphas et cetera numina ruris.
 Haec super imposita est caeli fulgentis imago,
 Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris.
 Quo simul acclivo Clymeneia limite proles
20. Venit et intravit dubitati tecta parentis,
 Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus
 Constitique procul: neque enim propiora ferebat
 Lumina, purpurea velatus veste sedebat
 In solio Phoebus claris lucente smaragdis.
25. A dextra laevaue Dies et Mensis et Annus
 Saeculaque et positae spatiis aequalibus Horae
 Verque novum stabat cinctum florente corona,
 Stabat nuda Aestas et spicea sarta gerebat,
 Stabat et Autumnus calcatis sordidus uvis
30. Et glacialis Hiems canos hirsuta capillos.
 Inde loco medius rerum novitate paventem
 Sol oculis iuvenem, quibus aspicit omnia, vidit,
 «Quae» que «viae tibi causa? quid hac» ait «arce petisti
 Progenies, Phaëthon, haud infitianda parenti?»
35. Ille refert «o lux immensi publica mundi,
 Phoebe pater, si das huius mihi nominis usum,
 Nec falsa Clymene culpam sub imagine celat:
 Pignera da, genitor, per quae tua vera propago
 Credar, et hunc animis errorem detrahe nostris.
40. Dixerat. at genitor circum caput omne micantes
 Deposuit radios, propiusque accedere iussit,
 Amplexuque dato «nec tu meus esse negari
 Dignus es, et Clymene veros» ait «edidit ortus.
 Quoque minus dubites, quodvis pete munus, ut illud
45. Me tribuente feras. promissis testis adesto

- Dis iuranda palus, oculis incognita nostris».

Vix bene desierat, currus rogat ille paternos

Inque diem alipedum ius et moderamen equorum.

Paenituit iurasse patrem qui terque quaterque
50. Concutiens illustre caput «temeraria» dixit

«Vox mea facta tua est. utinam promissa liceret

Non dare! confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem

Dissuadere licet. non est tua tuta voluntas.

Magna petis, Phaëthon, et quae nec viribus istis
55. Munera conveniant nec tam puerilibus annis.

Sors tua mortalis. non est mortale quod optas.

Plus etiam, quam quod superis contigere fas est

Nescius affectas. placeat sibi quisque licebit,

Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
60. Me valet excepto. vasti quoque rector Olympi,

Qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,

Non agat hos currus. et quid Jove maius habemus?

Ardua prima via est et qua vix mane recentes

Enitantur equi. medio est altissima caelo,
65. Unde mare et terras ipsi mihi saepe videre

Fit timor, et pavida trepidat formidine pectus.

Ultima prona via est et eget moderamine certo;

Tunc etiam quae me subiectis excipit undis,

Ne ferar in praeceps, Tethys solet ipsa vereri.
70. Adde quod assidua rapitur vertigine caelum

Sideraque alta trahit celerique volumine torquet.

Nitor in adversum, nec me qui cetera, vincit

Impetus, et rapido contrarius evehor orbi.

Finge datos currus: quid ages? poterisne rotatis
75. Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?

Forsitan et lucos illic urbesque deorum

Concipias animo delubraque ditia donis

Esse? per insidias iter est formasque ferarum

Utque viam teneas nulloque errore traharis,
80. Per tamen adversi gradieris cornua Tauri

Haemoniosque arcus violentique ora Leonis

- Saevaque circuitu curvantem bracchia longo
 Scorpion atque aliter curvantem bracchia Cancrum.
 Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis,
 85. Quos in pectore habent, quos ore et naribus efflant,
 In promptu regere est. vix me patiuntur, ubi acres
 Incaluere animi, cervixque repugnat habenis.
 At tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
 Nate, cave, dum resque sinit, tua corrige vota.
 90. Scilicet ut nostro genitum te sanguine credas,
 Pignera certa petis? do pignera certa timendo,
 Et patrio pater esse metu probor. aspice vultus
 Ecce meos. utinamque oculos in pectora posses
 Inserere, et patrias intus deprendere curas!
 95. Denique quidquid habet dives, circumspice, mundus,
 Eque tot ac tantis caeli terraeque marisque
 Posce bonis aliquid. nullam patiēre repulsam.
 Deprecor hoc unum, quod vero nomine poena,
 Non honor est. poenam, Phaëthon, pro munere poscis.
 100. Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
 Ne dubita, dabitur—Stygias iuravimus undas!—
 Quodcumque optaris. sed tu sapientius opta». —
 Finierat monitus. dictis tamen ille repugnat,
 Propositumque premit flagratque cupidine currus.
 105. Ergo qua licuit, genitor cunctatus, ad altos
 Deducit iuvenem, Vulcania munera, currus.
 Aureus axis erat, temo aureus, aurea summae
 Curvatura rotae, radiorum argenteus ordo.
 Per iuga chrysolithi positaeque ex ordine gemmae
 110. Clara repercusso reddebant lumina Phoebō.
 Dumque ea magnanimus Phaëthon miratur opusque
 Perspicit, ecce vigil rutilo patefacit ab ortu
 Purpureas Aurora fores et plena rosarum
 Atria. Diffugiunt stellae, quarum agmina cogit
 115. Lucifer, et caeli statione novissimus exit.
 Quem petere ut terras mundumque rubescere vidit
 Cornuaque extremae velut evanescere lunae:

- Jungere equos Titan velocibus imperat Horis;
 Jussa deae celeres peragunt, ignemque vomentes,
 120. Ambrosiae suco saturos praesepibus altis
 Quadrupedes ducunt adduntque sonantia frena.
 Tum pater ora sui sarco medicamine nati
 Contigit et rapidae fecit patientia flammae,
 Improsuitque comae radios, praesagaque luctus
 125. Pectore sollicito repetens suspiria dixit:
 «Si potes his saltem monitis parere paternis,
 Parce, puer, stimulis, et fortius utere loris.
 Sponte sua properant: labor est inhibere volentes.
 Nec tibi directos placeat via quinque per arcus:
 130. Sectus in obliquum est lato curvamine limes,
 Zonarumque trium contentus fine polumque
 Effugit australem iunctamque aquilonibus Arcton.
 Hac sit iter, manifesta rotae vestigia cernes
 Utque ferant aequos et caelum et terra calores,
 135. Nec preme, nec summum molire per aethera cursum.
 Altius egressus caelestia tecta cremabis,
 Inferius terras: medio tutissimus ibis.
 Neu te dexterior tortum declinet ad Anguem,
 Neve sinisterior pressam rota ducat ad Aram:
 140. Inter utrumque tene. Fortunae cetera mando,
 Quae iuвет et melius quam tu tibi, consulat opto.
 Dum loquor, Hesperio positas in litora metas
 Humida nox tetigit, non est mora libera nobis:
 Poscimus: effulget tenebris aurora fugatis.
 145. Corripe lora manu! vel, si mutabile pectus.
 Est tibi, consiliis, non curribus utere nostris,
 Dum potes, et solidis etiam nunc sedibus astas,
 Dumque male optatos nondum premis inscius axes,
 Quae tutus spectes, sine me dare lumina terris!»
 150. Occupat ille levem iuvenali corpore currum,
 Statque super, manibusque datas contingere habenas
 Gaudet, et invito grates agit inde parenti.
 Interea volucres Pyrois et Eous et Aethon,

- Solis equi, quartusque Phlegon hinnitibus auras
 155. Flammiferis implent pedibusque repagula pulsant.
 Quae postquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
 Reppulit, et facta est immensi copia mundi,
 Corripuere viam pedibusque per aëra motis
 Obstantes scindunt nebulas pennisque levati
 160. Praetereunt ortos isdem de partibus Euros.
 Sed leve pondus erat, nec quod cognoscere possent
 Solis equi, solitaque iugum gravitate carebat.
 Utque labant curvae iusto sine pondere naves
 Perque mare instabiles nimia levitate feruntur,
 165. Sic onere assueto vacuus dat in aëra saltus
 Succutiturque alte similisque est currus inani.
 Quod simulac sensere, ruunt tritumque relinquunt
 Quadriiugi spatium nec quo prius, ordine currunt.
 Ipse pavet. nec qua commissas flectat habenas,
 170. Nec scit, qua sit iter; nec, si sciat, imperet illis.
 Tum primum radiis gelidi caluere Triones
 Et vetito frustra temptarunt aequore tingui.
 Quaeque polo posita est glaciale proxima Serpens
 Frigore pigra prius nec formidabilis ulli,
 175. Incaluit sumpsitque novas fervoribus iras.
 Te quoque turbatum memorant fugisse, Boote,
 Quamvis tardus eras et te tua plaustra tenebant.
 Ut vero summo despexit ab aethere terras
 Infelix Phaëthon penitus, penitusque iacentes,
 180. Palluit, et subito genua intremuere timore,
 Suntque oculis tenebrae per tantum lumen abortae
 Et iam mallet equos numquam tetigisse paternos
 Iam cognosse genus piget, et valuisse rogando;
 Iam Meropis dici cupiens ita fertur, ut acta
 185. Praecipiti pinus borea, cui victa remisit
 Frena suus rector, quam dis votisque reliquit.
 Quid faciat? multum caeli post terga relictum,
 Ante oculos plus est. animo metitur utrumque.
 Et modo quos illi fatum contingere non est,

190. Prospicit occasus, interdum respicit ortus.
 Quidque agat, ignarus stupet et nec frena remittit
 Nec retinere valet, nec nomina novit equorum.
 Sparsa quoque in vario passim miracula caelo
 Vastarumque videt trepidus simulacra ferarum.
195. Est locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
 Scorpius, et cauda flexisque utrimque lacertis
 Porrigit in spatium signorum membra duorum.
 Hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
 Vulnera curvata minitantem cuspide vidit,
200. Mentis inops gelida formidine lora remisit.
 Quae postquam summo tetigere iacentia tergo,
 Exspatiantur equi, nulloque inhibente per auras
 Ignotae regionis eunt, quaque impetus egit,
 Hac sine lege ruunt, altoque sub aethere fixis
205. Incursant stellis, rapiuntque per avia currum.
 Et modo summa petunt, modo per declive viasque
 Praecipites spatio terrae propiore feruntur.
 Inferiusque suis fraternos currere Luna
 Admiratur equos, ambustaque nubila fumant.
210. Corripitur flammis ut quaeque altissima, tellus,
 Fissaque agit rimas et sucis aret ademptis.
 Pabula canescunt, cum frondibus uritur arbor,
 Materiamque suo praebet seges arida damno.
 Parva queror. magnae pereunt cum moenibus urbes.
215. Cumque suis totas populis incendia gentes
 In cinerem vertunt. silvae cum montibus ardent,
 Ardet Athos Taurusque Cilix et Tmolus et Oete
 Et tum sicca, prius creberrima fontibus Ide
 Virgineusque Helicon et nondum Oeagrius Haemos.
220. Ardet in immensum geminatis ignibus Aetne,
 Parnassusque biceps et Eryx et Cynthus et Othrys,
 Et tandem nivibus Rhodope caritura, Mimasque
 Dindymaque et Mycale natusque ad sacra Cithaeron.
 Nec prosunt Scythiae sua frigora: Caucasus ardet,
225. Ossaque cum Pindo maiorque ambobus Olympus,

- Aëriaeque Alpes et nubifer Appenninus.
 Tum vero Phaëthon cunctis e partibus orbem
 Aspicit accensum nec tantos sustinet aestus,
 Ferventesque auras velut e fornace profunda
230. Ore trahit, currusque suos candescere sentit ;
 Et neque iam cineres eiectatamque favillam
 Ferre potest, calidoque involvitur undique fumo,
 Quoque eat, aut ubi sit, picea caligine tectus
 Nescit, et arbitrio volucrum raptatur equorum.
235. Sanguine tunc credunt in corpora summa vocato
 Aethiopum populos nigrum traxisse colorem.
 Tum facta est Libye raptis umoribus aestu
 Arida. tum nymphae passis fontesque lacusque
 Deflevere comis. quaerit Boeotia Dirce,
240. Argos Amymonen, Ephyre Pirenidam undas.
 Nec sortita loco distantes flumina ripas
 Tuta manent, mediis Tanais fumavit in undis,
 Peneosque senex, Teuthranteusque Caicus,
 Et celer Ismenos cum Phegiaco Erymantho,
245. Arsurusque iterum Xanthus, flavusque Lycormas,
 Quique recurvatis ludit Maeandros in undis,
 Mygdoniusque Melas et Taenarius Eurotas.
 Arsit et Euphrates Babylonius, arsit Orontes,
 Thermodonque citus, Gangesque, et Phasis, et Hister.
250. Aestuatur Alpheus, ripae Spercheides ardent :
 Quodque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus, aurum :
 Et quae Maeonias celebrant carmine ripas
 Flumineae volucres, medio caluere Caistro.
 Nilus in extremum fugit perterritus orbem
255. Occulitque caput quod adhuc latet. ostia septem
 Pulverulenta vacant, septem sine flumine valles.
 Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccatur,
 Hesperiosque amnes, Rhenum Phodanumque Padumque,
 Cuique fuit rerum promissa potentia, Thybrin.
260. Dissilit omne solum, penetratque in Tartara rimis
 Lumen et infernum terret cum coniuge regem.

- Et mare contrahitur, siccaeque est campus harenae
 Quod modo pontus erat; quosque altum texerat aequor,
 Fxsisunt montes et sparsas Cycladas augent.
265. Ima petunt pisces, nec se super aequora curvi
 Tollere consuetas audent delphines in auras.
 Corpora phocarum summo resupina profundo
 Exanimata natant. ipsum quoque Nerea fama est
 Doridaque et natas tepidis latuisse sub antris.
270. Ter Neptunus aquis cum torvo bracchia vultu
 Exserere ausus erat; ter non tulit aëris ignes.
 Alma tamen Tellus, (ut erat circumdata ponto,
 Inter aquas pelagi contractos undique fontes,
 Qui se condiderant in opacae viscera matris,
 275. Sustulit oppressos) collo tenus arida vultus,
 Opposuitque manum fronti, magnoque tremore
 Omnia concutiens paulum subsedit et infra
 Quam solet esse, fuit; sacraque ita voce locuta est:
 «Si placet hoc, meruique, quid o tua fulmina cessant,
 280. Summe deum? liceat perituræ viribus ignis
 Igne perire tuo, clademque auctore levare.
 Vix equidem fauces haec ipsa in verba resolvo»—
 Presserat ora vapor—«tostos en aspice crines,
 Inque oculis tantum, tantum super ora favillae.
285. Hosne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem
 Officiique refers, quod adunci vulnera aratri
 Rastrorumque fero totoque exercoer anno,
 Quod pecori frondes, alimentaue mitia, fruges
 Humano generi, vobis quoque tura ministro?
290. Sed tamen exitium fac me meruisse, quid undae,
 Quid meruit, frater? cur illi tradita sorte
 Aequora decrescunt et ab aethere longius absunt?
 Quodsi nec fratris, nec te mea gratia tangit,
 At caeli miserere tui. circumspice utrumque,
 295. Fumat uterque polus. quos si vitiaverit ignis,
 Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat,
 Vixque suis umeris candentem sustinet axem.

- Si freta, si terrae pereunt, si regia caeli
 In chaos antiquum confundimur. eripe flammis
 300. Siquid adhuc superest, et rerum consule summae.»
 Dixerat haec Tellus: neque enim tolerare vaporem
 Ulterius potuit nec dicere plura, suumque
 Rettulit os in se propioraque manibus antra.
 At pater omnipotens, superos testatus et ipsum
 305. Qui dederat currus, nisi opem ferat. omnia fato
 Interitura gravi, summam petit arduus arcem,
 Unde solet latis nubes inducere terris,
 Unde movet tonitrus vibrataque fulmina iactat.
 Sed neque quas posset terris inducere nubes
 310. Tunc habuit nec quos caelo dimitteret, imbres.
 Intonat et dextra libratum fulmen ab aure
 Misit in aurigam pariterque animaue rotisque
 Expulit, et saevis compescuit ignibus ignes.
 Consternantur equi et saltu in contraria facto
 315. Colla iugo eripiunt abruptaque lora relinquunt.
 Illic frena iacent, illic temone revulsus
 Axis, in hac radii fractarum parte rotarum,
 Sparsaque sunt late laceri vestigia currus.
 At Phaëthon, rutilos flamma populante capillos,
 320. Volvitur in praeceps longoque per aëra tractu
 Fertur, ut interdum de caelo stella sereno
 Etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.
 Quem procul a patria diverso maximus orbe
 Excipit Eridanus, fumantiaque abluit ora.
 325. Naides Hesperiae trifida fumantia flamma
 Coprora dant tumulo, signant quoque carmine saxum :
 «Hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni ;
 Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis».
 Nam pater obductos, luctu miserabilis aegro,
 330. Condiderat vultus: et si modo credimus, unum
 Isse diem sine sole ferunt. incendia lumen
 Praebebant, aliquisque malo fuit usus in illo.
 At Clymene postquam dixit quaecumque fuerunt

- In tantis dicenda malis, lugubris et amens
 335. Et laniata sinus totum percensuit orbem :
 Exanimesque artus primo, mox ossa requirens,
 Repperit ossa tamen peregrina condita ripa,
 Incubuitque loco, nomenque in marmore lectum
 Perfudit lacrimis et aperto pectore fovit.
340. Nec minus Heliades lugent et, inania morti
 Munera, dant lacrimas. et caesae pectora palmis
 Non auditurum miseras Phaëthonta querellas
 Nocte dieque vocant, adsternunturque sepulchro.
 Luna quater iunctis impleat cornibus orbem :
345. Illae more suo, nam morem fecerat usus,
 Plangorem dederant. e quis Phaëthusa, sororum
 Maxima, cum vellet terra procumbere, questa est
 Deriguisse pedes. ad quam conata venire
 Candida Lampetie subito radice retenta est.
350. Tertia, cum crinem manibus laniare pararet,
 Avellit frondes. haec stipite crura teneri,
 Illa dolet fieri longos sua bracchia ramos.
 Dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex,
 Perque gradus uterum pectusque umerosque manusque
355. Ambient. et exstant tantum ora vocantia matrem.
 Quid faciat mater, nisi, quo trahat impetus illam,
 Huc eat atque illuc et, dum licet, oscula iungat?
 Non satis est; truncis avellere corpora temptat
 Et teneros manibus ramos abrumpit. at inde
360. Sanguineae manant, tamquam de vulnere, guttae.
 «Parce, precor, mater», quaecumque est saucia, clamat,
 «Parce, precor! nostrum laceratur in arbore corpus.
 Iamque vale» — cortex in verba novissima venit.
 Inde fluunt lacrimae, stillataque sole rigescunt
365. De ramis electa novis, quae lucidus amnis
 Excipit et nuribus mittit gestanda Latinis.

LIBER SEXTUS

NI O B E

-
145. Lydia tota fremit, Phrygiaeque per oppida facti
Rumor it et magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cum Maeoniam virgo Sipylumque colebat :
150. Nec tamen admonita est poena popularis Arachnes
Cedere caelitibus, verbisque minoribus uti.
Multa dabant animos. sed enim nec coniugis artes
Nec genus amborum magnique potentia regni
Sic placuere illi, quamvis ea cuncta placerent,
155. Ut sua progenies. et felicissima matrum
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
Nam sata Tiresia venturi praescia Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias, «Ismenides, ite frequentes
160. Et date Latonae Latonigenisque duobus
Cum prece tura pia, lauroque innectite crinem :
Ore meo Latona iubet». paretur, et omnes
Thebaïdes iussis sua tempora frondibus ornant,
Turaque dant sanctis et verba precantia flammis.
165. Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro
Et, quantum ira sinit, formosa movensque decoro
Cum capite inmissos umerum per utrumque capillos
Constitit : utque oculos circumtulit alta superbos,
170. «Quis furor, auditos» inquit «praeponere visis

- Caelestes ? aut cur colitur Latona per aras,
 Numen adhuc sine ture meum est ? mihi Tantalus auctor,
 Cui licuit soli superiorum tangere mensas.
 Pleiadam soror est genetrix mea. maximus Atlas
175. Est avus, aetherium qui fert cervicibus axem :
 Juppiter alter avus. socero quoque glorior illo.
 Me gentes metuunt Phrygiae, me regia Cadmi
 Sub domina est, fidibusque mei commissa mariti
 Moenia cum populis a meque viroque reguntur.
180. In quamcumque domus adverti lumina partem,
 Immensae spectantur opes. accedit eodem
 Digna dea facies. huc natas adice septem
 Et totidem iuvenes, et mox generosque nurusque.
 Quaerite nunc, habeat quam nostra superbia causam.
185. Nescio quoque audete satam Titanida Coeo
 Latonam praeferre mihi, cui maxima quondam
 Exiguam sedem pariturae terra negavit.
 Nec caelo nec humo nec aquis dea vestra recepta est.
 Exsul erat mundi, donec miserata vagantem
190. «Hospita tu terris erras, ego» dixit «in undis»,
 Instabilemque locum Delos dedit. illa duorum
 Facta parens ; uteri pars haec est septima nostri.
 Sum felix : quis enim neget hoc ? felixque manebo ;
 Hoc quoque quis dubitet ? tutam me copia fecit.
195. Maior sum, quam cui possit Fortuna nocere ;
 Multaque ut eripiat, multo mihi plura relinquet.
 Excessere metum mea iam bona. fingite demi
 Huic aliquid populo natorum posse meorum,
 Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum,
200. Latonae turbam : qua quantum distat ab orba ?
 Ite, propere ite, satis sacri est ; laurumque capillis
 Ponite». deponunt, infectaque sacra relinquunt,
 Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
 Indignata dea est, summoque in vertice Cynthi
205. Talibus est dictis gemina cum prole locuta :
 «En ego vestra parens, vobis animosa creatis,

- Et, nisi Junoni, nulli cessura dearum,
An dea sim, dubitor. perque omnia saecula cultis
Arceor, o nati, nisi vos succurritis, aris.
210. Nec dolor hic solus: diro convicia facto
Tantalus adiecit, vosque est postponere natis
Aussa suis, et me, quod in ipsam recidat, orbam
Dixit, et exhibuit linguam scelerata paternam».
Adiectura preces erat his Latona relatis:
215. «Desine!» Phoebus ait «poenae mora longa querella est».
Dixit idem Phoebe. celerique per aëra lapsu
Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
Planus erat lateque patens prope moenia campus,
Assiduis pulsatus equis, ubi turba rotarum
220. Duraque mollierat subiectas ungula glaebas.
Pars ibi de septem genitis Amphione fortes
Conscendunt in equos, Tyrioque rubentia suco
Terga premunt, auroque graves moderantur habenas.
E quibus Işmenos, qui matri sarcina quondam
225. Prima suae fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedis cursus, spumantiaque ora coercet,
«Ei mihi!» conclamat, medioque in pectore fixa
Tela gerit, frenisque manu moriente remissis
In latus a dextro paulatim defluit armo.
230. Proximus, audito sonitu per inane pharetrae,
Frena dabat Sipylus: veluti cum praescius imbris
Nube fugit visa, pendentiaque undique rector
Carbasa deducit, ne qua levis effluat aura.
Frena dabat: dantem non evitabile telum
235. Consequitur, summaque tremens cervice sagitta
Haesit, et exstabat nudum de gutture ferrum.
Ille, ut erat, pronus per crura admissa iubasque
Volvitur, et calido tellurem sanguine foedat.
Phaedimus infelix et aviti nominis heres
240. Tantalus, ut solito finem imposuere labori,
Transierant ad opus nitidae iuvenale palaestrae:
Et iam contulerant arto luctantia nexu

- Pectora pectoribus, cum tento concita nervo,
Sicut erant iuncti, traiecit utrumque sagitta.
245. Ingemuere simul, simu! incurvata dolore
Membra solo posuere; simul suprema iacentes
Lumina versarunt, animam simul exhalarunt.
Aspicit Alphenor, laniataque pectora plangens
Advolat, ut gelidos complexibus allevet artus,
250. Inque pio cadit officio; nam Delius illi
Intima fatifero rupit praecordia ferro.
Quod simul eductum, pars est pulmonis in hamis
Eruta, cumque anima cruor est effusus in auras.
At non intonsum simplex Damasichthona vulnus
255. Afficit, ictus erat, qua crus esse incipit, et qua
Mollia nervosus facit internodia poples.
Dumque manu temptat trahere exitiabile telum,
Altera per iugulum pennis tenuis acta sagitta est.
Expulit hanc sanguis, seque ei aculatus in altum
260. Emicat, et longe terebrata prosilit aura.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Bracchia sustulerat, «di» que «o communiter omnes»
Dixerat, ignarus non omnes esse rogandos,
«Parcite!» motus erat, cum iam revocabile telum
265. Non fuit, arcitenens, minimo tamen occidit ille
Vulnere, non alte percusso corde sagitta.
Fama mali populique dolor lacrimaeque suorum
Tam subitae matrem certam fecere ruinae
Mirantem potuisse, irascentemque, quod ausi
270. Hoc essent, superi quod tantum iuris haberent.
Nam pater Amphion ferro per pectus adacto
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu quantum haec Niobe Niobe distabat ab illa,
Quae modo Latois populum summo verat aris
275. Et mediam tulerat gressus resupina per urbem,
Invidiosa suis; at nunc miseranda vel hosti.
Corporibus gelidis incumbit, et ordine nullo
Oscula dispensat natos suprema per omnes.

- A quibus ad caelum liventia bracchia tollens
 280. «Pascere, crudelis, nostro, Latona, dolore,
 (Pascere, ait, satiaque meo tua pectora luctu :)
 Corque ferum satia! :» dixit «per funera septem
 Efferor. exsulta, victrixque inimica triumphā.
 Cur autem victrix? miserae mihi plura supersunt,
 285. Quam tibi felici, post tot quoque funera vinco».

Dixerat, et sonuit contento nervus ab arcu :
 Qui praeter Nioben unam conterruit omnes.
 Illa malo est audax. stabant cum vestibus atris
 Ante toros fratrum demisso crine sorores :
 290. E quibus una trahens haerentia viscere tela
 Inposito fratri moribunda relanguit ore :
 Altera solari miseram conata parentem
 Conticuit subito, duplicataque vulnere caeco est :
 (Oraque compressit, nisi postquam spiritus ibat.)
 295. Haec frustra fugiens collabitur : illa sorori
 Immoritur : latet haec : illam videres.
 Sexque datis leto diversaque vulnera passis
 Ultima restabat : quam toto corpore mater,
 Tota veste tegens «unam minimamque relinque!
 300. De multis minimam posco» clamavit «et unam».

Dumque rogat, pro qua rogat, occidit. orba resedit
 Exanimis inter natos natasque virumque,
 Deriguitque malis. nullos movet aura capillos,
 In vultu color est sine sanguine, lumina maestis
 305. Stant inmota genis : nihil est in imagine vivum.
 Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
 Congelat, et venae desistunt posse moveri ;
 Nec flecti cervix nec bracchia reddere motus
 Nec pes ire potest : intra viscera saxum est.
 310. Flet tamen, et validi circumdata turbine venti
 In patriam rapta est. ibi fixa cacumine montis
 Liquitur, et lacrimas etiam nunc marmora manant.

ΜΕΡΟΣ Β΄
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Α΄. ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Βιβλ. Ι, 1—4

1—4. *animus* = ψυχὴ (= *cupido* = ἐπιθυμία). *fert* (ο. *fero*) = φέρει, παρακινεῖ. — *dicere* (= *canere*) = ψάλλω. *forma mutata* = μορφὴ ἀλλαγεῖσα, (γενομένη) μεταμόρφωσις. *di* = κλητ. τοῦ *deus*. *coeptum* = τὸ ἀρξάμενον (ἔργον). *et illas* = *etiam illas* (formas). *adspiro* = προσπνέω, βοηθῶ. *ad* = *usque ad mea tempora*. *deduco* = κατὰ γω, καθοδηγῶ : ἡ φ. *σειρά* = *animus* (meus) *fert* (me) *dicere formas mutatas in corpora nova*. *di*, *adspirate meis coeptis* (nam vos muta(vi)stis et illas) *et deducite carmen ab origine prima mundi* (usque) *ad mea tempora*.

Β΄. ΦΑΕΘΩΝ

(Βιβλ. ΙΙ, στ. 1—366)

1—18. *regia* (*domus*). *sublimis*, ἐπίθ. = ὑψηλός. *columna* = κίον. *mico*, -*ui* (α΄) = στίλβω. *imitor* : ο. = μιμοῦμαι, ὁμοιάζω. *pyropus*, ἐπίθ. = πυρωπός (λέξι. ἑλλην. : κοῤῥα χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ). *ebur-oris* = ὀδοῦς ἐλέφαντος (κ. φίλντισι). *fastigium* = ἀέτωμα (ναοῦ, ἀνακτόρου). *nitidus*, ἐπίθ. *στιλπνός* : ἡ φουσ. *σειρά* = *cuius fastigia summa tegebat ebur nitidum*. *biforis*, -e, ἐπίθ. = δίθυρος. *radio*, ο. α΄ = ἀκτινοβολῶ. *valva* καὶ *συννηθέστ*. *valvae*, -arum = δίφυλλος θύρα. *opus*, -eris, οὐδ. = ἔργον (τέχνη). *Mulciber*, -eris ἢ -bri = ὁ Ἡφαιστος (*qui mulcet* = μαλάσ-

σει ferrum). illic, ἐπίρ. = ἐκεῖ (ἐπὶ τῶν θυρῶν τοῦ ἀνακτόρου). caelarat, ρ. caelo = κατασκευάζω μετέχνην. cingo (ρ. γ) = περιβάλλω. immineo, -ere = επικρέμαμαί τι. Orbis, -is = ἡ Οἰκουμένη. caeruleus = ἐπίθ. κυάνεος, μαῦρος: caeruleus deus = κνονοχαιτίας θεὸς (θαλάσσιοι θεοί). habet unda (caelatos deos). Triton, -onis = ὁ Τρίτων, θαλάσσιος θεός: υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης, προηγείτο τοῦ ἄρματος τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἐσάλπιζε διὰ μεγάλου κογχυλίου. canopus ἐπίθ. εὐμόλπος, γλυκὺς τραγουδιστής. Proteus, -i = ὁ Προτεύς: θαλάσσιος θεὸς μετέμορφη. δύναμις, βόσκων τὰ τέρατα τοῦ Ποσειδῶνος καὶ δυνάμενος νὰ λαμβάνῃ πᾶσαν φανταστικὴν μορφήν (προσωποποιία τῶν κυμάτων). ambiguus. ἐπίθ. = ἀμφίβολος (ἐπίθ. τοῦ Προτέως λόγῳ τῶν μεταμορφώσεων του). balaena = φάλαινα. Aegaeon, -onis = θαλάσσιος γίγας ἐκατόγχειρ· εἰκονίζετο καθήμενος ἐπὶ ῥάχεως φαλαίνης. immanis, ἐπίθ. = ὑπερμεγέθης. lacertus, οὐσ. = ὁ βραχίον. Ἡ φυσ. σειρά: Aegaeona (caelarat) prementem immania terga balaenarum suis lacertis. Doris, -idis = ἡ Δωρίς: συνεζεύχθη τὸν Νηρέα, ἐξ οὗ ἐγεννήθησαν αἱ πεντήκοντα Νηρηίδες. nata (nascor) = ἡ θυγάτηρ. pareo. no = κολυμβῶ (νήχομαι). moles, -is (ἀρσ.) = βράχος, σκόπελος. viridis, ἐπίθ. = πράσινος, θαλερός. sicco, ρῆμα = ξηραίνω (κ. στεγνώνω). capillus, ἀρσ. = ἡ κόμη. virides capillos ciccare (videntur). piscis, -is ἀρσ. = ὁ ἰχθύς. quaedam (videntur) vehi pisce. facies non (est) una omnibus (natis). decet: ρ. τριτοπρ. = πρέπει: qualem decet esse (faciem) sororum. gero, ρ. = φέρω. gerit (caelatas). numina ruris = οἱ δαίμονες τῶν ἀγρῶν, τῆς ὑπαίθρου. haec super, δηλ. ὑπερῶν τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης. fulgeo-lsi-ere = λάμπω. Signa = οἱ ἀστειρισμοὶ τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου, δώδεκα, σχηματίζοντες κύκλον, ὃν διατρέχει ἐτησίως ὁ ἥλιος. sex foribus dextris = ἕξ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ φύλλου τῆς θύρας.

19—46. quo, ἐπίρ. = ὅπου. simul ... venit = εὐθὺς ὡς ἔφθασε. acclivus, ἐπίθ. = ἀνωφερής. proles, -is, θηλ. = γόνος, τέκνον. Clymeneia, = Κλυμενήτιος: ὁ Φαέθων, ὁ ἐκ τῆς Κλυμένης (αὐτὴ ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὀκεανοῦ, βασίλισσα τῶν Αἰθιοπῶν). limes, -itis = ἡ ὁδός. dubitatus patens = ὁ ἀμφίβολος γονεύς: περὶ τῆς πατρότητος τοῦ ἥλιου εἶχεν ἀμφιβολίας ὁ Φαέθων, ὁ δὲ Ἑπαφος, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἡούς, εἶπεν εἰς τὸν Φαέθοντα ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ ἥλιου. protinus, ἐπίρ. = εὐθὺς. Ἡ φυσ. σειρά εἶναι: protinus fert (Fhaëthon) sua vestigia ad pa-

trios vultus et constitit procul. procul ἐπίρ. = μακράν. neque enim ferebat lumina solis propria = καὶ διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν λάμπην τοῦ Ἡλίου ἀπὸ πολὺ πλησίον (ἔξ ἐγγυτέρως ἀποστάσεως). velatus τοῦ velo = καλύπτω. solium, -i = βασιλικὸς θρόνος. smaragdus, οὖσ. = ὁ σμάραγδος: πολύτιμος λίθος πρασίνου χρώματος. Dies, mensis, annus...: προσωποποιεῖ τὰς διαιρέσεις ταύτας τοῦ χρόνου καὶ δημιουργεῖ θεότητας περιστοιχιζούσας τὸν θρόνον τοῦ Ἡλίου καὶ εἰτόμους νὰ ἐκτελέσουν τὰς διαταγὰς του. Horae = αἶ Ὁραι, θυγατέρες τῆς Θέμιδος. positae spatiis aequalibus: διότι αἶ ὄραι τοῦ ἔτους εἶναι ἴσης διαρκείας. Ver novum = τὸ νεαρὸν ἔαρ: οὕτως ἐλέγετο ὁ πρῶτος μῆν τοῦ ἔαρος. cinctus τοῦ ρ. cingor = περιβάλλομαι, στεφανοῦμαι. nudus, ἐπίθ. = γυμνὸς (ἐλαφρὰ ἐνδεδυμένος). spiceus, ἐπίθ. = σταχύνος. sertum, οὐδ. = στέφανος. sordidus, ἐπίθ. = ρυπαρὸς. calcata uva = πατημένη σταφυλή. glacialis, ἐπίθ. = παγετώδης. hirsutus, ἐπίθ. = αὐχμηρὸς, δασύς. canus, ἐπίθ. = πολίος· κανονικότερον θὰ ἔλεγεν: habens Hiems canos capillos hirsutos. inde, ἐπίρ. = ἐκεῖθεν, δηλ. ex solio. vidit Sol loco medius = εἶδεν ὁ Ἥλιος ἀπὸ τὴν ἐν τῷ μέσῳ θέσιν του. paventem: ρ. paveo = φοβοῦμαι. aio, ἔλλειπ. ρῆμα = λέγω. progenies = τέκνον. infitianda: ρ. infitior = ἀρνοῦμαι. haud infitianda parenti = τοῦ ὁποῖου τὴν πατρότητα δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ (γνήσιο παιδί μου). refert = respondet. immensis, ἐπίθ. = ἄμετρος. culpa, οὖσ. = πταίσμα, μοιχεία. celo, ρ. = καλύπτω, ἀποκρύπτω. pignus, -oris, οὐδ. = ἐνέχυρον, ἀπόδειξις. propago, -inis = ἀποφυάς, ἔκγονος. Ἡ φvs. σειρά: da pignora, genitor, per quae credar (esse) tua vera propago. error = ἀμφιβολία. detraho, ρ. = ἀφαιρῶ. animis nostris ἀντὶ animo meo. dixerat (Phaëthon). accedere propius: διότι ὁ Φαέθων εἶχε σταθῆ μακράν τοῦ πατρὸς του, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἐκτυφλωτικὴν του λάμπην. amplexus, -us = περίπτυξις, ἀσπασμός. edo-idi-utum (γ') = ἐκφέρω, ἀποκαλύπτω. ortus, -us = ἀνατολή, γέννησις. quoque minus... et ut minus... quod vis = ὅ,τι δῆποτε θέλεις. munus, -eris, οὐδ. = χάρις, δῶρον. testis adesto = μάρτυς ἔστω. palus, -udis = τὸ ἔλος: τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ἐν Ἄδῃ, εἰς τὸ ὁποῖον ὠρχίζοντο οἱ θεοί. Ἡ Στύξ ἐγέννησε τὴν Νίκην, ἣτις ἐβοήθησε τὸν Δία εἰς τὸν ἀγῶνά του κατὰ τῶν Γιγάντων καὶ ἔξ εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτὴν ἐδέχθη νὰ ὀρχίζονται οἱ θεοὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς της, οἱ ἐπιορχοῦντες δὲ ἐστεροῦντο τῆς ιδιότητος τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη.

47. vix bene=εὐθὺς ὥς, desierat (sol), τοῦ desino=παύομαι, τελειώνω. alipes,-edis=πτερόπους. jus,-ris=δικαίωμα, ἔξουσία. moderamen,-inis=πηδάλιον, ἥϊα. in diem (unum).

49. paenituit iurasse patrem = μετενόησε, διότι ἔδωκεν ἔνορκον ὑπόσχεσιν ὁ πατήρ. concutiens τοῦ concutio = σείω. temerarius, ἐπίθ. παράλογος· ἡ φυσικὴ σειρά: vox mea facta est tua (voce) temeraria = ἡ ὑπόσχεσίς μου ἀπεδείχθη παράλογος διὰ τῆς αἰτησεώς σου. utinam liceret=εἴθε νὰ ἐπετρέπετο (διατί δὲν ἐπετρέπετο νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του;). negarem (si liceret). dissuadeo, ρ.=ἀποδοκιμάζω. tutus, ἐπίθ.=ἀσφαλής, ἀκίνδυνος. conveniant τοῦ τριτοπρ. convenit = ἀρμόζει. Ἡ πλήρης σειρά: petis magna munera et (talía) ut nec viribus (tuis) istis conveniant = ζητεῖς μεγάλα δῶρα καὶ τοιαῦτα, ὥστε νὰ μὴ ἀρμόζουν εἰς τὰς δυνάμεις αὐτάς· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ puerilibus annis. sors,-tis=ἡ μοῖρα, ἡ φύσις. affecto, ρ.=ἐπιθυμῶ πολὺ. placeat sibi quisque licebit... κατ' ἔνοιαν: ἐπιτρέπεται εἰς ἕκαστον τῶν θεῶν νὰ ἔχη πολὺ μεγάλην ἰδέαν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐν τούτοις ὅμως...—consisto, ρ.=ἴσταμαι ὄρθιος. ignifer axis = πυρφόρος ἄξων (ἀμάξης), πυρφόρον ἄρμα. me valet excepto=ἐμοῦ μόνου ἐξαιρουμένου. non agat hos currus=δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κυβερνήσῃ αὐτὸ τὸ ἄρμα. arduus=ἀνηφορικός. prima via: ἔννοιᾶ τὸ πρῶτον μέρος τῆς τροχιάς, τὴν ὁποίαν θὰ ἠκολούθει τὸ ἡλιακὸν ἄρμα. enitor = προσπαθῶ, ἀναβαίνω. vix enitantur=μόλις καὶ μετὰ βίας μποροῦν ν' ἀναβοῦν. mane, ἐπίρ.=πρωί. recens,-ntis=πρόσφατος, ζωηρός. medio caelo est altissima (via). unde=ὀπόθεν, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ὑψηλότατον σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ, δι' οὗ θὰ διήρχετο τὸ ἄρμα, τὸ ζενίθ. trepido, ρ.=τρέμω. ultima (via)=τὸ τέρομα τῆς τροχιάς. pronus=κατωφερός. egeo = ἔχω ἀνάγκην. in praeceps (ἐπιρροματικῶς) = εἰς τὴν ἄβυσσον. Tethys,-yos=ἡ Τηθύς: θεὰ θαλασσία, προσωποποιία τῆς θαλάσσης, ἐν ἣ ἐπίστευον ὅτι ὁ Ἥλιος διανυκτερεύει. adde, ρ. addo = προστίθῃμι, συνυπολογίζω. assiduus, ἐπίθ.=ἀδιάλειπτος, συνεχής. vertigo,-inis=στροφή. rapitur caelum = κινεῖται μετὰ μεγάλης ταχύτητος. volumen,-inis = περιστροφὴ. nitor in adversum = ὀρμῶ πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος, δηλαδὴ πρὸς ἀνατολάς. Τὸ νόημα: ὁ οὐρανὸς στρέφεται ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ἔλκων μεθ' ἑαυτοῦ τὰ ἄστρα· ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ὁ Ἥλιος δι' ἀντιθέτου λοξῆς κινήσεως προχωρεῖ ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. nec... im-

petus, ἢ φυσικὴ σειρά: nec me vincit impetus qui ceteta (vincit), δηλ. δὲν μὲ παρασύρει ἢ φορά, ἤτις ἔλκει τὰ ἄλλα ἄστρο: φέρομαι πρὸς δυσμὰς μετὰ τῶν ἄλλων ἄστρον, ἀλλὰ τοῦτο δὲν με ἐμποδίζει νὰ κατευθυνθῶ μὲ ἰδικήν μου κίνησιν πρὸς ἀνατολάς. rapido orbi contrarius evehor = φέρομαι ἀντιθέτως πρὸς τὸν πρὸς δυσμὰς τάχιστα στρεφόμενον οὐρανόν. fingo, o. = φαντάζομαι. finge datos (esse) curtus = φαντάσθητι ὅτι σοῦ ἐδόθη τὸ ἄρμα καὶ ἀνέλαβες τὴν ἠλιοχίαν. obvius eo = βαδίζω κατ' ἀντίθετον πρὸς τι διεύθυνσιν. poterisne rotatis obvius ire polis? = θὰ δυνηθῆς νὰ βαδίσης κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν πρὸς τὴν περιστροφὴν τῶν πόλων τοῦ οὐρανοῦ; citus axis = ὁ ταχὺς ἄξων τοῦ οὐρανοῦ, ἐνταῦθα αὐτὸς ὁ οὐρανός. Ἡ πλήρης διατύπωσις εἶναι: poteris ire ita, ut non conferat te citus axis. concipio animo = συλλαμβάνω τι ἐν τῷ νῷ, φαντάζομαι. illic = ἐκεῖ, εἰς τὰ οὐράνια ὕψη. ditia, οὐδ. πλ. ἀρχαῖκ. dis ἀντι dives = πλούσιος

80. gradieris, o. gradior = βαδίζω. adversi Tauri: ἐννοεῖ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Ταύρου, ὅστις ἐπήρχετο κατὰ τοῦ Φαέθοντος ἐκ τῆς ἀντιθέτου διευθύνσεως, διότι ὁ Ἥλιος διὰ τῆς κινήσεώς του φέρεται ἀπὸ τοῦ Κριοῦ πρὸς τὸν Ταῦρον, ἀπὸ τοῦ Ταύρου πρὸς τοὺς Λιδύμους κλπ. Haemoniī arcus: ἐννοεῖ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ τοξοφόρου Κενταύρου Χείρωνος. Ὁ Χείρων, εἷς ἐκ τῶν Κενταύρων, παριστάνετο ἔχων κατὰ μὲν τὸ ἄνω μέρος σῶμα ἀνθρώπου, κατὰ δὲ τὸ κάτω σῶμα ἵππου· οὗτος ἔζησεν ἐν Αἰμονίᾳ, τῇ σημερινῇ Θεσσαλίᾳ, καὶ ὑπῆρξε παιδαγωγὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του κατηστερώθη. ora Leonis: ἐννοεῖ τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Λέοντος. circuitus, us = περιφέρεια. curvo, o. = κάμπτω. Scorpius: ὁ ὄγδος ἀστερισμὸς τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου. Cancer, cri = ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Καρκίνου. aliter curvantem brachia: ὁ Καρκίνος κάμπτει κατὰ διάφορον τρόπον ἀπὸ τὸν Σκορπίον τοὺς βραχίονας· ὁ Σκορπίος ἐκτείνει εἰς μῆκος τοὺς βραχίονάς του καὶ τοὺς κάμπτει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ἐνῶ ὁ Καρκίνος κάμπτει αὐτοὺς ὀλίγον καὶ περὶ τὸ ἄκρον μόνον. Ἐκτὸς αὐτοῦ ὁ Καρκίνος ἔχει αὐτοὺς ἐστραμμένους πρὸς δυσμὰς, ὁ δὲ Σκορπίος πρὸς ἀνατολάς. animosus, ἐπίθ. = ζωηρός, ἐξημμένος. in promptu est = εἶναι φανερόν, εὐκόλον. naris, is = ὁ μυκτῆρ, ρίς. efflo, o. = ἐκφυσῶ· ἢ φυσ. σειρά: nec tibi est in promptu regere quadrupedes animosos, ignibus illis, quos... ore et naribus ef-

flant. vix me patiuntur (equi animosi) = μετά δυσκολίας ὑπακούουν εἰς ἐμέ.

87. incaluerē: παρακ. τοῦ incalresco = θερμαινομαι. repugno, ρ. = ἀνθίσταμαι. habenaē, -arum = ἡνία. auctor = αἴτιος. caveo, ρ. = φροντίζω. sino, ρ. = ἐπιτρέπω. dum resque sinit = et dum res = καὶ ἐφ' ὅσον ἀκόμη ἢ κατάστασις ἐπιτρέπει (κατόπιν δηλ. θὰ εἶναι ἀργά). corrigo, ρ. = διορθώνω. votum = ἐπιθυμία. scilicet, ἐπίρ. = δηλον ὅτι. petis scilicet certa pignora ut credas genitum (esse) te nostro sanguine. do pignora certa timendo = δίδω διὰ τοῦ φόβου μου (περὶ τῆς ζωῆς σου) ἀσφαλῆ ἀπόδειξιν ὅτι εἶμαι πατήρ σου. probor, ρ. = δοκιμάζομαι, ἀποδεικνύομαι. insero, ρ. = ἐμβάλλω. intus, ἐπίρ. = ἐντὸς (intus = in pectoribus). deprendere ἀντι deprehendere = κατανοεῖν.

95. circumspice: τοῦ ρ. circumspicio = περισκοπῶ, κοιτάζω γύρω. eque tot ac tantis bonis = et ex tot... -repulsa, -ae = ἡ ἀποτυχία, ἡ ἄρνησις. deprecor, ρ. = ἱκετεύω, παρακαλῶ (νὰ μὴ ζητῆς). blandis lacertis = μὲ θωπευτικούς βραχίονας (ὁ Φαέθων ἐν τῷ μεταξὺ ἐθώπευε τὸν τράχηλον τοῦ πατρός του). monitus, -us = συμβουλή. propositumque premit = ἐπιμένει εἰς τὴν ἀπόφασίν του. flagro, ρ. = φλέγομαι.

105. qua licuit cunctatus = βραδύνας (ἀναβαλὼν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Φαέθ.) ὅσον ἠδυνήθη. Vulcania munera: δῶρον τὸ ὁποῖον εἶχε προσφέρει εἰς τὸν Ἥλιον ὁ Ἥφαιστος. temo, -onis = ὁ ρυμός, τὸ ἄρμα. curvatura = τὸ κύρτωμα. summae rotae curvatura τὸ περιφερικὸν μετάλλινον περίβλημα τοῦ τροχοῦ (ἐπίσωτρον). radius = ἡ ἀκτίς τοῦ τροχοῦ. per iuga = κατὰ μῆκος τοῦ ζυγοῦ τοῦ ἄρματος. chrysolithi = χρυσόλιθοι, πολύτιμοι λίθοι, χρώματος κιτρινοῦ ἢ χρυσοειδοῦς. gemma, -ae = πολύτιμος λίθος. ex ordine = κατὰ συνεχῆ σειράν. repercusso Phoebo = ἀνακλωμένου τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς (τὸ ὁποῖον προσέπιπεν ἐπὶ τῶν πολυτ. λίθων). reddebant clara lumina = ἐσκόρπιζον λαμπρὰν ἀκτινοβολίαν. rutilus ortus = ἡ ξανθή, ἐρυθροπῆ ἀνατολή. Aurora = ἡ Ἥως, ἀδελφὴ τοῦ ἡλίου (πρβλ. ἡριγένεια, ροδοδάκτυλος). atrium = τὸ μέγαρον, τὸ ἀνάκτορον (τὸ ἐπισημότερον διαμέρισμα τῆς ρωμαϊκῆς οἰκίας). Lucifer, -eri = ὁ Ἐωσφόρος, ὁ πλανήτης Ἀφροδίτη, ὁρατὸς πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἥλιου ἢ ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν του (κ. ἄστρο τῆς αὐγῆς, ἀποσπερίτης). statio, -onis = θέσις, σταθμός. novissimus = τελευταῖος.

116. rubesco, ρ.=ἐρυθραίνομαι, ἀρχίζω νὰ κοκκινίζω. evanesco, ρ.=ἀφανίζομαι, ἐξαλείφομαι. extrema luna = φθίνουσα σελήνη. Titan, -anis = Τιτάν, ὁ Ἡλιος, ὡς υἱὸς τοῦ Τιτᾶνος Ὑπερίονος, πρὸς τὸν ὁποῖον ταυτίζεται. perago, ρ.=ἐκτελῶ. vomo, ρ.=ἐμῶ, ἐξερεύνομαι. satur, -ra, -rum, ἐπίθ.=κεκορεσμένος (χορτάτος). praesepes, -is = φάτην. suscus, -i=χυμός. frenum, -i=ὁ χαλινός.

122. contigit τοῦ ρ. contingo ἢ continguo=ἀλείφω. fecit (ora) patientia rapidae flammae sacro medicamine = καὶ κατέστησε τὰ πρόσωπα ἀνθεκτικὰ (ἀπυρόβλητα) διὰ τοῦ θείου φαρμάκου, τῆς καταστρεπτικῆς φλογός. comae, δοτ. praesagus, ἐπίθ.=προφητικός. suspirium, -ii = ὁ στεναγμός. luctus, γεν. ἀντικ. sollicitus, ἐπίθ.=τεταραγμένος, ἀδημονῶν.

126. saltem, ἐπίρ.=τοῦλάχιστον. pareo, ρ.=ὄπακούω. stimulus, -i = τὸ κέντρον δι' οὗ κεντοῦν τοὺς ἵππους. parce stimulis = φείδου τῶν κέντρων, μὴ βιάζης μὲ κεντήματα τοὺς ἵππους. iorum, -i = ὁ ἱμάς (κ. λουρί), ἡνία. ioris utere fortius (quam) stimulis: διότι οἱ ἵπποι τοῦ Ἡλίου δὲν εἶχον ἀνάγκην κεντημάτων, διὰ νὰ τρέξουν, ἀλλ' ἀντιθέτως συγκρατήσεως διὰ τῶν ἡνίων. sponte sua=ἐκουσίως, ἀφ' ἑαυτῶν. inhibeo, ρ.=συγκρατῶ. volentes=ἐπιθυμοῦντας πάντοτε νὰ τρέχουν ταχέως. nec tibi placeat via=νὰ μὴ προτιμήσης τὴν ὁδόν, τὴν διεύθυνσιν. per quinque directos arcus: arcus ἐνταῦθα εἶναι οἱ πέντε κύριοι παράλληλοι κύκλοι τῆς οὐρανοῦ σφαίρας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐγκλείονται ἰσάριθμοι ζῶναι, δύο πολικαί, δύο τροπικαί καὶ ἡ τοῦ ἰσημερινοῦ· μακρόθεν δὲν διακρίνονται ὀλόκληροι ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἡμισφαιρίου, ἀλλὰ μόνον τμήματα αὐτῶν. sectus, μετχ. τοῦ seco = τέμνω. in obliquum = λοξῶς, πλαγίως. curvamen, -inis = ἡ καμπή. limes, -itis = ἀτραπός, ζώνη (περιοχή): ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ τὸν Ζωδιακὸν κύκλον, ὅστις εἶναι εἰς τῶν μεγαλύτερων κύκλων τῆς οὐρανοῦ σφαίρας, διότι περικλείει τὴν τροχίαν πάντων τῶν πλανητῶν, οἱ ὁποῖοι πολλάκις ἀπομακρύνονται τῆς ἐκλειπτικῆς. Ἡ ἐκλειπτικὴ εἶναι ἡ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ζωδιακοῦ γραμμὴ, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν οὐδέποτε ἐκκλίνει ὁ Ἡλιος. contentus, ἐπίθ.=συνεχόμενος. zonarum trium fine=μὲ τὰ ὄρια τῶν τριῶν ζωνῶν· αἱ τρεῖς ζῶναι, δι' ὧν διέρχεται ὁ Ζωδιακός, εἶναι: α) ὀλόκληρος ἡ διακεκαυμένη, β) τὰ ἄκρα καὶ τῶν δύο εὐκράτων καὶ γ) μικρὸν μέρος πέραν τοῦ τροπικοῦ, δηλ. τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Αἰγόκερω. effugio, ρ.=ἐκφεύγω, ἀπομακρύνομαι·

australis, ἐπίθ.=νότιος. Arctus=ὁ ἄστερισμὸς τῆς μεγάλης Ἄρκτου.

133. hac (via): δηλαδὴ διὰ τοῦ Ζωδιακοῦ, ἀκολουθῶν τὴν ἐκλειπτικὴν, ὡς καθώρισεν αὐτήν. aequos calores = ἴσην θερμοκρασίαν. melior, ρ.=θέτω εἰς κίνησιν, ὀδηγῶ. preme τοῦ premo=βιάζω. altius, ἐπίρ. (ἀπόλ.)=πολὺν ὑψηλά. egressus τοῦ egredior=ἀναβαίνω. cremo, ρ.=καίω. inferius, ἐπίρ. (ἀπόλ.)=πολὺν χαμηλά. nec te declinet dexterior (rota) ad tortum (Anguen), neve ducat sinisterior rota ad pressam Aram. declino, ρ.=ἐκκλίνω, ἐκτροχιάζομαι. tortus, παθ. μ. τοῦ torqueor=συσπειρῶμαι (κουλουριάζομαι). Anguis ἢ Draco: ὁ ἄστερισμὸς τοῦ Δράκοντος εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον παρὰ τὰς δύο ἄρκτους. Οὗτος ἦτο φύλαξ τοῦ κήπου τῶν Ἑσπερίδων, φονευθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Ἑρακλέους κατηστερώθη ὑπὸ τῆς Ἥρας. Ara: ὁ ἄστερισμὸς τοῦ Βωμοῦ κείμενος πρὸς νότον εἰς τὸ κατώτερον μέρος, ὅθεν λέγεται pressa=πεπιεσμένος. inter utrum (tene viam)=μεταξὺ ἐκατέρου, δηλ. τοῦ Δράκοντος καὶ τοῦ Βωμοῦ. mando, ρ.=ἐπιτρέπω, παραδίδω. iuvet τοῦ ρ. iuvo=βοηθῶ. meta=τέρμα, δηλαδὴ τὸ ὄριον τῆς πορείας τῆς νυκτός, ἣ ὅποια προχωρεῖ, ὅπως ὁ Ἥλιος, ἔξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, διὰ τὰ ἀφανισθῆ ἔντος τοῦ Ὠκεανοῦ. poscor, ρ.=καλοῦμαι. effulgeo, ρ.=λάμπω.

145. corripio, ρ.=ἀρπάζω, δρώττομαι. etiamnunc, ἐπίρ.=ἔτι καὶ νῦν. astas τοῦ ρ. adsto=ἵσταμαι. solida sedes = τὸ στερεὸν ἔδαφος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἄρμα. dumque... nondum premis inscius axes = καὶ ἐν ὅσῳ ἀκόμη δὲν ἔχεις καθίσει ἐπὶ τοῦ ἄρματος, τὸ ὁποῖον πρὸς δυστυχίαν σου ἐπεθύμησες (ἀγνοῶν τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους διατρέχεις). sine τοῦ ρ. sino=ἐπιτρέπω, ἀφήνω. Ἡ φυσ. σειρά: sine me dare terris lumina, quae (ut ea) tutus vides.

150—155. levis, ἐπίθ.=ελαφρός. invitus = ἄκων. grates ago alicui=χάριν ἔχω τινὶ (λέγω «εὐχαριστῶ»). inde, ἐπίρ.=ἐκεῖθεν, δηλ. ἀπὸ τοῦ ἄρματος ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἴστατο ὁ Φαέθων. Pyrois, Eous, Aethon, Phlegon = ὁ Πυρόεις, ὁ Ἐῶς, ὁ Αἴθων καὶ ὁ Φλέγων, τὰ ὀνόματα τῶν ἵππων τοῦ Ἥλιου, δηλωτικὰ τῆς θερμότητος καὶ τῆς λάμπειας αὐτοῦ. hinnitus,-us=ὁ χρομετισμός. geragula,-orum=ὁ μοχλός: εἰς τοὺς ρωμαϊκοὺς ἵπποδρομοὺς ἐτοποθέτουσαν πρὸ τῶν ἐτοίμων διὰ τὴν ἄρματοδρομίαν ἵππων ξύλον, τὸ ὁποῖον ἐπιπτε δοθέντος τοῦ σημεῖου τῆς ἐκκινήσεως καὶ ἤρχιζεν ὁ ἀγών.

156—166. Tethys= ἡ Τηθύς, σύζυγος τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ μήτηρ

τῆς Κλυμένης· εἶχεν ἔργον νὰ ἀποσύρη τοὺς μοχλοὺς διὰ νὰ ἐκκινήσουν οἱ ἵπποι τοῦ Ἥλιου. *postquam facta est (equis) immensioria mundi* = ἀφ' οὗ ἔλαβον οἱ ἵπποι τὴν ἐλευθερίαν νὰ τρέχουν ἐντὸς τοῦ ἀπείρου τοῦ κόσμου. *corripio viam* = σπεύδω. *obsto* = ἀντίσταμαι. *scindo, ρ.* = σχίζω. *pennisque levati* = καὶ διὰ τῶν περὺνων ὑψωθέντες. *praetereo, ρ.* = ἀφήνω ὀπίσω. *Eurus* = ὁ Εὐρός, ἀνατολικὸς ἄνεμος. *pondus, -eris* = τὸ βάρος (τοῦ ἄρματος). *careo, ρ.* = στεροῦμαι. *labo, ρ.* = ὀλισθαίνω, ταλαντεύομαι. *iustum pondus* = τὸ ἀναγκαῖον βάρος (τὸ ἔρμα, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ εὐσταθέστερον τὸ πλοῖον). *instabilis* = ἀσταθής. *assuetus* = συνηθισμένος. *succutior, ρ.* = ὑποσεῖομαι, ἀνατινάσσομαι. *inanis, ἐπίθ.* = κενός, ἄψυχος.

167—169. *simulac, ἐπίρ.* = εὐθύς ὡς. *tritum spatium* = ἡ τετριμμένη, ἥτοι ἡ συνήθης τροχιά τοῦ Ἥλιου, ἡ ἐκλειπτική. *quadriugi* = οἱ τέσσαρες ἵπποι τοῦ ἄρματος. *currunt ἡ φ. σειρά:* *nec currunt ordine quo prius (currebant). qua flectat* = ποῦ νὰ στρέψη, πρὸς ποίαν διεύθυνσιν. *Triones ἡ Septentriones* = οἱ ἐπὶ παρὰ τὸν βόρειον πόλον ἀστέρες οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ἀστερισμὸν τῆς μεγάλης Ἄρκτου ἡ Ἄρματος. *vetitum aequor* = τὸ ἀπηγορευμένον πέλαγος: τοῦτο λέγεται διὰ τὸν ἀστερισμὸν τῆς Ἄρκτου, διότι οὐδέποτε χάνεται ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα. *tingo ἡ tinguo, ρ.* = βρέχω. *glacialis, ἐπίθ.* = παγετώδης. *fervor, -oris* = ὁ καύσων. *novas iras*: διότι οἱ ὄφεις κατὰ τὸ θέρος γίνονται ἀγριώτεροι. *Bootes, -ae* = ὁ Βούτης: ἀστερισμὸς πλησίον τοῦ Ἄρματος. *plaustrum, -i* = ἡ ἄμαξα. *tardus* = βραδύς, τοιοῦτος χαρακτηρίζεται ὁ Βούτης, διότι τὰ πλησίον τοῦ πόλου ἄστρα κινοῦνται βραδύτερον, ὡς διαγράφοντα βραχύτερον περὶ τὸν πόλον κύκλον.

178—186. *despexit* τοῦ *despicio* = παρατηρῶ. *penitus penitusque iacentes* = τὰς κειμένας κατὰ πολὺ μακρὰν αὐτοῦ. *palleo, ρ.* = ὠχρῶ. *riget me, ἀπρόσ.* = στενοχωροῦμαι. *et valuisse rogando* = καὶ ὅτι ἐπέτυχε διὰ τῆς παρακλήσεώς του ὅ,τι ἐπεθύμει. *Merops, -oris* = ὁ Μέροψ, σύζυγος τῆς Κλυμένης, μητρός τοῦ Φαέθοντος. *cupiens dici Meropis* = ἐπιθυμῶν νὰ ὀνομάζεται υἱὸς τοῦ Μέρωπος. *pinus* = ἡ πίτυς καὶ τὸ ἐκ τοῦ ξύλου τῆς πλοῖον. *remisit* τοῦ *remitto* = ἀφήνω. *frenum* = ὁ χαλινός (μεταφ. ἐνταῦθα τὸ πηδάλιον). *quam (pinum, navem)*. *votum* = ἡ εὐχὴ πρὸς τοὺς θεοὺς.

187—194. *modo...inderdum* = ἄλλοτε μὲν, ἄλλοτε δέ. *illi fatum*

non est = εἰς ἐκείνον δὲν ἦτο πεπωμένον. remittit frenas = χαλαρῶ-
νει τὸν χαλινόν. novit τοῦ nosco = γνωρίζω. sparsus, παθ. μετ. = διε-
σκορπισμένος. miracula = θαυμασθαὶ μορφαὶ ἀστερισμῶν, τερατώδεις.

195—207. Est locus (in caelo). geminos arcus λέγει τοὺς
βραχίονας τοῦ Σκορπίου ὡς ὁμοιάζοντας πρὸς δύο τόξα. concavo, ρ.
= κοιλαίνω. cauda, ae = ἡ οὐρά. flexi utrimque lacerti = οἱ κεκαμμέ-
νοι ἐκατέρωθεν βραχίονες (τοῦ ἀστερισμοῦ). Ὁ Φαέθων μετὰ τὸν ἀφη-
νιασμὸν τῶν ἵππων εὐρέθη ἀπὸ τοῦ βορρᾶ εἰς τὸν νότον. Ὁ Σκορπίος,
ὁ ἀστερισμὸς τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου, μεταξὺ τοῦ Τοξότου καὶ τῆς Παρ-
θένου, μὲ τὰς δύο αὐτοῦ ἀρπάγας κεκαμμένας τοξοειδῶς, κατεῖχε κατὰ
τὸν ποιητὴν τὴν θέσιν δύο ἀστερισμῶν. Βραδύτερον ὀνομάσθησαν αἱ
ἀρπάγαι τοῦ Χηλαῖ ἢ Ζυγός. Οὕτως ἐφαίνετο ὅτι ἐξετείνετο εἰς τὸ
διάστημα τὸ καταλαμβάνομενον ὑπὸ τοῦ Σκορπίου καὶ τοῦ Ζυγοῦ.
hunc (Scorpion). madidus, ἐπίθ. = διάβροχος. sudore nigri veneni :
ὅταν τὸ ἥλιακὸν ἄστρο ἐπλησίασε τὸν Σκορπίον, ἔρρεεν ἐξ ὄλου τοῦ
σώματός του ὑπὸ μορφήν ἰδρωτὸς μαῦρον δηλητήριον, ἔνεκα τοῦ
ὑπερβολικοῦ καύσωνος. minor, θαμιστ. τοῦ minor = ἀπειλῶ. cuspis,
-idis = ἡ αἰχμῆ. cuspis curvata = ἡ κεκαμμένη αἰχμῆ τοῦ κέντρον
τοῦ Σκορπίου. expatior = πλανῶμαι, ἀφηνιάζω. incurso =δρομαίως
φέρομαι πρὸς τι, ἐπιπίπτω. anium, -ii = ἡ ἐρημία. modo-modo = ὅτε
μὲν, ὅτε δέ.

208—226. Luna = ἡ Σελήνη. inferius = χαμηλότερον. Φυσ. σειρᾶ :
Luna admiratur fraternos equos currere inferius suis (equis).
fumo, ρ. = καπνίζω. ambustus (τοῦ amburo) = περιφλεγής. tellus, uris
= ἡ γῆ. fissus, μετ. τοῦ findor = σχίζομαι. rima, ae = τὸ ρήγμα. agit
rimas = παρουσιάζει ρωγμάς. et sucis ademptis aret = καὶ τῆς ὑγρα-
σίας ἀφαιρεθείσης (ἐξατμισθείσης ὑπὸ τῆς θερμότητος) ξηραίνεται.
rabelum, -i = τὸ χόρτον, αἱ βοσκαί. canesco = γίνομαι πολιός, ἀσπρίζω
ἢ κιτρινίζω ἀπὸ τὴν ξηρασίαν. urot = καίομαι. seges arida = τὸ ξηρὸν
σπαρτόν. damnum, -i = ἡ βλάβη. Cilix, -icis = ὁ Κιλικίος Ταῦρος (τὸ
ὄρος). creberrima fontibus Ide = ἡ πολυπίδαξ Ἰδη (ἡ Τρωική). Vir-
gineus Helicon = ὁ παρθένιος Ἑλικῶν (ὡς ἐνδιαίτημα τῶν Μουσῶν).
Oeagrius Haemos = ὁ Οἰάγριος, ὁ Θρακικὸς Αἴμος (Οἶαγρος πατήρ
τοῦ Ὁρφέου). in immensum = καθ' ὑπερβολήν. geminatis ignibus =
ἔνεκα τῶν διπλῶν πυρῶν. Ἡ Αἶτνα φλέγεται ἐσωτερικῶς ὑπὸ τοῦ
πυρὸς τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἐξωτερικῶς ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ Ἡλίου.

biceps Parnassus=ὁ δικόρυφος Παρνασσός: Λυκώρεια (Λιάκουρα) καὶ Ὑάμπεια (Γεροντόβραχος) αἱ δύο κορυφαὶ τοῦ Παρνασσοῦ. Eryx,ycis =ὁ Ἔρως, ὄρος τῆς Σικελίας. Cynthus,i=ὁ Κύνθος, ὄρος ἐν τῇ Δήλῳ (Κύνθιος Ἀπόλλων). Rhodope nivibus caritura=ἡ Ροδόπη, ἡ ὁποία ἐμελλε νὰ στερηθῇ τὰς χιόνας. Mimas,ntis=ὁ Μίμας, ὄρος τῆς Ἰωνίας. Dindymae,orum ἢ Dindymus=ὁ Δίνδυμος, ὄρος τῆς Φρυγίας. ad sacra Cithaeron: παρὰ τὰ ἱερὰ τοῦ Βάχου, διότι ἐκεῖ ἐπεχωρίζεν ἡ λατρεία του. prosum=ὠφελῶ. Aëriæ Alpes=αἱ ὑψηλόταται Ἄλπει.

227—234. fornax,-acis=κλίβανος (φοῦρνος). candesco (ἐναρκ. τοῦ candeo)=λευκαίνομαι, πυρακτοῦμαι. favilla,-ae=ἡ σποδός· ἐρημν. =καὶ οὔτε τὴν κόνιν πλέον, οὔτε τὴν ριφθεῖσαν σποδὸν δύναται νὰ φέρῃ. caligo,-inis = ἡ ἀχλύς, ἡ δμίχλη. piceus, ἐπίθ. μαῦρος ὡς πίσσα. nescit quoque eat aut ubi sit = καὶ δὲν γνωρίζει ποῦ νὰ ὑπάγῃ καὶ πῶς εἶναι.

235—259. sanguine tunc... colorem=πιστεύουν ὅτι τότε συρρέυσαντος τοῦ αἵματος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος οἱ λαοὶ τῶν Λιβυϊσίων ἀπέκτησαν τὸ μέλαν χροῶμα.umor,-oris καὶ humor=τὸ ὕδωρ, ἡ ὑγρασία. passis comis nymphe = λυσίκομοι νύμφαι. Dirce,-es= ἡ Δίρκη, πηγὴ τῆς Βοιωτίας. Amymon,-es=ἡ Ἀμυμώνη: πηγὴ παρὰ τὸ Ἄργος. Pyrenis,-idis = Πειρηνίς, πηγὴ ἐν Κορίνθῳ. Ephyre = Ἐφύρα, ἀρχαῖον ὄνομα τῆς Κορίνθου. nec sortita, ... manent=οὔτε οἱ ποταμοί, τῶν ὁποίων ἐχώρισε τὰς ὄχθας ἡ φύσις διὰ πλατείας κοίτης, μένουν ἀσφαλεῖς καὶ αὐτοί, δηλ. οἱ πολὺνδροι ποταμοί, ὄχι μόνον οἱ ρύακες καὶ αἱ πηγαὶ ἐξηράνθησαν. Teuthranteus = ὁ Τευθράντιος (Τευθρανία ἢ ἀρχ. Φρυγία). Phegiacus Erymanthus = ὁ Φήγειος Ἐρύμανθος, ποτ. τῆς Ἀρχαδίας. Xanthus iterum arsurus = ὁ Ξάνθος διὰ δευτέραν φορὰν ἐμελλε ν' ἀνάψῃ. Κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον ὁ Ξάνθος ὑπερεκχειλίσας θὰ ἐπιγε τὸν Ἀχιλλέα, ἀλλ' ὁ Ἥφαιστος ἔρριψε πῦρ ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τὸν ἐξήρανε. Lycormas = Λυκόρμας, ποταμὸς τῆς Αἰτωλίας (Φειδαρῆς). flavus = ὁ ξανθός· τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐδίδετο εἰς τοὺς ποταμοὺς τοὺς ἔχοντας πολλὴν ἄμμον. recurvatae undae Maeandri: οὕτω λέγονται τὰ ὕδατα τοῦ ποτ. Μαιάνδρου, τὰ ὁποῖα, λόγῳ τῶν πολλῶν κολπώσεων τῶν ὀχθῶν του, παλινδρομοῦν καὶ φαίνονται ὡς παίζοντα. Mygdonius Melas: ποταμὸς ἐν Λυδία. Thermodon,-ntis = ὁ Θερωδών, ποτ. τοῦ Πόντου, ὅπου ἔζων αἱ Ἀμαζόνες. amnis,-is = ρεῦμα. Tagus: ποταμὸς

τῆς Λυσιτανίας (νῦν Tajo). fluo, o. = ῥέω. Maeoniae ripae = αἱ ὄχθαι τοῦ ἐν Μαιονίᾳ Καῦστρου. Ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: et flumineae volucres quae celebrarant carmine Maeonias ripas, caluere medio Caastro = καὶ τὰ ποτάμια πτηνὰ (οἱ δολιχόδαιροι κύκνοι τοῦ Ὀμήρου), τὰ ὁποῖα εἶχον δοξάζει διὰ τοῦ ἔσματος τῶν τὰς ὄχθας τῆς Μαιονίας, ἐκάησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Καῦστρου. occulo = κρύπτω. occuluit caput (πηγὴ) Nilus: ὑπαινίσσεται τὰς ἀγνώστους τότε πηγὰς τοῦ ποταμοῦ, αἱ ὁποῖαι μόνις τὸ 1846 ἀνεκαλύφθησαν ἐντὸς τοῦ ὄρους Ἄλ-Καμάρ. ostium = στόμιον (ἐκβολὴ ποταμοῦ). pulverulentus, ἐπίθ. = κονισαλέος. vaco, o. = εἶμαι κενός· ἐνταῦθα: στεροῦμαι ὕδατος. vallis = ἡ κοιλάς. Ismarius = ὁ Ἴσμαριος, ὁ Θρακικὸς Ἴσματος (ὄρος Θράκης). Thybris ἢ Tiberis = ὁ Τίβερις. promissa potentia rerum = ἡ ὑπεσχημένη κυριαρχία τοῦ κόσμου.

260—271. dissilio = διαρρηγνύομαι, σχίζομαι. penetro, o. = εἰσδύω. infernus = ὁ κάτω, ὁ χθόνιος. contrahitur mare = ἀποσύρεται ἡ θάλασσα. exsisto = ἀναφαίνομαι, ἀναδύομαι. augeo = αὐξάνω, πολλαπλασιάζω. ima petunt pisces = τὸν βυθὸν ζητοῦν οἱ ἰχθύες. consuetus = ὁ συνήθης. resurpinus = ὑπτιος (ἀναποδογυρισμένος). Ἡ φ. σειρὰ: exanimata corpora phocarum natant resurpina summo profundo. fama est, .. latuisse sub tepidis antris· διατι οἱ θαλάσσιοι θεοὶ ζητοῦν ἀναψυχὴν καὶ δρόσον εἰς τὰ θαλάσσια ἄντρα; torvus, ἐπίθ. = ἀγριωπός, βλοσυρός. exsero = ἐξάγω.

272—303. Alma Tellus = ἡ πότνια Γῆ, σύζυγος τοῦ Οὐρανοῦ, μήτηρ τοῦ Κρόνου. condo, o. = ἀποκρύπτω. viscera = τὰ σπλάγχνα, ὁ μυχός. opacus = σκοτεινός. paulum subsedit = ὑπεχώρησεν ὀλίγον (ἤλλαξε δηλ. θέσιν ἐν τῷ διαστήματι). infra, ἐπίθ. μὲ συγκρ. σημασίαν = χαμηλότερον. cesso (θαμιστ. τοῦ cedo) = ὀκνῶ, μέλλω. hoc, δηλ. ἡ καταστροφὴ μου. si merui = ἐὰν εἶμαι ἄξια νὰ πάθω. liceat (mihi) periturae = προκειμένου νὰ καταστραφῶ. clademque auctore levare = καὶ ν' ἀνακουφίσω τὴν λύπην μου διὰ τὴν καταστροφὴν μου, σκεπτομένη ποῖος εἶναι ὁ αἴτιος αὐτῆς. vix fauces in haec verba ipsa resolvo = μόνις ἀνοίγω τὸ στόμα, διὰ νὰ εἶπω αὐτοὺς τοὺς λόγους. tostus (τοῦ torreo) = φρύγω. officium = ὑπηρεσία. aduncus, ἐπίθ. = γαμπός. gastrum, i = ἡ δίκελλα. exerceor, o. = καταπονοῦμαι. mitis, ἐπίθ. = ὄριμος. tus, uris = θυμίαμα. ministro, o. = χορηγῶ. fac me meruisse exitium = ἔστω ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἄξια δόλεθρον. cur illi tradita

sorte aequora? = διατί τὰ παραδοθέντα διὰ κλήρου εἰς ἕκκινον (τὸν Ποσειδῶνα) πελάγη; Κατὰ τὴν γενομένην διὰ κλήρου διανομὴν τοῦ κόσμου ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἔλαχον εἰς τὸν Δία, ἡ θάλασσα εἰς τὸν Ποσειδῶνα καὶ ὁ Ἄδης εἰς τὸν Πλούτωνα. vitio, ρ.=καταστρέφω. summae rerum = ἡ οἰκουμένη. ulterius = περαιτέρω, περισσότερον χρόνον. manes = αἱ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν. Χθόνιαι θεότητες ἀγρουπνοῦσαι ἐπὶ τῶν τάφων ἢ αὐτοὶ οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου.

304—318. vibro = κραδαίνω, πάλω. imber, bris = ὄμβρος, ὑετός. libro = πάλω, σείω. dextra ab aure: διότι εἰς τὸ ὕψος τοῦ δεξιοῦ ὠτός, ὡς οἱ ἀκοντισταί, ἔπαλλε τὸν κεραυνόν, διὰ νὰ τὸν ἐξακοντίσῃ. auriga = ὁ ἡνίοχος. pariterque animaue rotisque expulit. Ἡ πλήρης ἐκφρασις θὰ ἦτο: vita privavit et rotis (curru) deiecit. conresco, ρ.=συγκρατῶ, περιορίζω. consternor = πτοῦμαι. in contraria = κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. revulsus τοῦ ρ. revello = ἀποσπῶ. lacer, ra, rum = ἠκρωτηριασμένος, συντετριμμένος. vestigia = τὰ λείψανα, τὰ συντρίμματα.

319—332. populo, ρ. = ἀφανίζω. tractus, us = ἔλξις, τροχιά. longoque per aëra tractu fertur. δηλ. ὁ Φαέθων κατὰ τὴν πτωῖνον τοῦ διαγράφει ἐν τῷ ἀέρι μακρὰν πυρίνην αὐλακα. diverso orbe = εἰς μακρὰν (τῆς πατρίδος τοῦ Φαέθοντος) κείμενον μέρος τῆς γῆς. Eridanus = ὁ Ἡριδανός, ἑλληνικὸν ὄνομα τοῦ ποταμοῦ Πάδου ἢ Ρήνου. albuo, ρ. = νίπω, λούω. Naïdes = αἱ Ναϊάδες, νύμφαι ποταμῶν καὶ πηγῶν. trifidus, ἐπίθ. = τρισχιδής, φλὸξ μὲ τρεῖς γλώσσας. carmen = ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα. saxum = ἡ ἐπιτάφιος πλάξ. quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis, δηλαδή: καὶ ἂν ὁ Φαέθων δὲν ἠδυνήθη (ἔξ ἀπειρίας) νὰ συγκρατήσῃ καὶ κυβερνήσῃ τὸ ἄρμα, ἀπέθανεν ἀφ' οὗ μεγάλα ἐτόλμησε (ἔπεσεν ἐνδόξως). nam: αἰτιολογεῖ τὴν εὐλογον ἀπορίαν, διατί ὁ Ἥλιος δὲν ἐφρόντισε διὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ υἱοῦ του. Ἡ φυσ. σειρά: nam pater miserabilis aegro luctu obductos vultus condiderat. aegro luctu obductos vultus = τὸ ὑπὸ βαρέος πένθους καλυφθὲν πρόσωπον. si modo = ἐὰν βεβαίως. isse τοῦ ρ. eo = περιέρχομαι. usus = ὠφέλεια (διότι ἡ λάμψις τῆς πυρκαϊᾶς ἀντικατέστησε τὸ ἠλιακὸν φῶς).

333—339. lugubris = ἐπίθ. πολυτενθής. Ianio, ρ. = σπαράττω. si-
pnus = ὁ κόλπος, τὸ στήθος. percenseo, ρ. = ἔξετάζω, περιέρχομαι. mox, ἐπίρ. = μετὰ ταῦτα. peregrinus = ξένος. incubitque loco = ἔπεσεν ἐπάνω

εἰς τὸν τόπον, ὅπου ὁ τάφος τοῦ υἱοῦ της. *foveo, o.* = θερμαίνω.

340—355. *Heliades* : ἀδελφαὶ τοῦ Φαέθοντος, κόραι τοῦ Ἥλιου. *inanis* = μάταιος, ἀνωφελής. *palma* = παλάμη, χεῖρ. *querella* = οἰμωγή, θρῆνος. *adsternor* = προσπίπτω, κυλιόμαι. *Luna quater iunctis cornibus implerat orbem*, δηλαδή : ἡ σελήνη εἰς ἔνδειξιν πένθους ἐκρύβη ἐπὶ τέσσαρας μῆνας. *plangor* = ὁ κοπετός. *e quis ἀντι quibus. Lampetie* = ἡ Λαμπετίς. *derigescor, o.* = ἀπολιθοῦμαι, *radix, -cis* = ρίζα, πούς. *subito radice retenta est* = οἱ πόδες της αἰφνιδίως ἠμποδίσθησαν. *tertia (filia Solis)* = ὠνομάζετο Αἴγλη. *avello, o.* = ἀποτίλλω, ἀποσπῶ. *frons, -ndis* = κλάδος δένδρου. *stipes, -itis* = κορμός δένδρου. *crus, -uris* = ἡ κνήμη, σκέλος. *inguen, -inis* = ὁ βουβών, ἡ ἐφηβικὴ χώρα τοῦ σώματος. *cortex, -icis* = φλοιός. *gradus, -us* = βῆμα, πούς. *ambio* = περιβάλλω. *tantum ora* = μόνον τὰ πρόσωπα.

356—365. *impetus* = ἡ ψυχικὴ ὁρμή, τὸ ἔνστικτον. *nisi quo trahat illam (Clymenen) impetus* = παρὰ ὅπου ἤθελε σύρει ἐκείνην ἡ ἀλόγιστος ὁρμὴ τῆς ψυχῆς, τὸ ἔνστικτον. *oscula iungo* = ἀσπάζομαι. *huc et illuc* = ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. *truncus* = ὁ κορμός. *inde* = ἐκεῖθεν, ἀπὸ τὰ σημεῖα, ἐξ ὧν ἀπεσπῶντο οἱ κλάδοι. *gutta* = ἡ σταγὼν. *parce, precor mater* = μή, σὲ ἱκετεύω, μητέρα. *saucius* = ὁ τραυματισθείς. *vale* = ἔρωσο, χαῖρε. *cortex in verba novissima venit* = ἦλθε νὰ διακόψῃ τοὺς τελευταίους λόγους ὁ φλοιὸς (ἀπλωθεὶς μέχρι τοῦ στόματος). *electrum* = τὸ ἤλεκτρον. *stillata electra de ramis novis rigescunt sole* = τὸ ἀποστάζον ἐκ τῶν νέων κλάδων ἤλεκτρον πηγνυται διὰ τοῦ ἡλίου. Ὁ ποιητὴς δὲν ἀναφέρει ἐνταῦθα εἰς ποῖα δένδρα μετεμορφώθησαν. Ἀλλαχοῦ ὅμως (Ποντιακὰ I, 2. στίχ. 33) λέγει ὅτι ἔγιναν λεῦκα. *gesto, o.* = φορῶ. *nurus* = ἡ νύμφη, γυνή. *et mittit (electra) gestanda nuribus Latinis* : διότι αἱ γυναῖκες ἐν Ρώμῃ ἐφόρουν βραχιόλια ἐκ σφαιριδίων ἤλεκτρον.

Γ'. ΝΙΟΒΗ

(VI, 146—312).

156—164. *fremo* = βρέμω, ἀντηχῶ. *rumor* = ἡ φήμη. *rumor facti* ἔννοεῖ τὴν διάδοσιν περὶ τῆς τιμωρίας τῆς ἀσεβοῦς Ἀράχνης ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. *Niobe* = ἡ Νιόβη, θυγάτηρ τοῦ Ταντάλου, βασιλέως τῆς Φρυγίας, συζυγὸς τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Ἀμφίονος. *thalamus* = ὁ

θάλαμος, γάμος. *illam*, δηλ. τὴν Ἀράχνην. *Maeonia* = ἡ Μαιονία ἢ Λυδία. *Siryllum*: ὄρος εἰς τὰ σύνορα Λυδίας καὶ Φρυγίας. *popularis* = πατριώτης, συμπολίτης. *Arachne-es* = ἡ Ἀράχνη, νεάνις ἐκ Λυδίας, θυγάτηρ τοῦ Κολοφωνίου Ἰδμονος, ὄρφανὴ μητρὸς, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ὑφαντικὴν τέχνην τῆς· ἐπαρθεῖσα διὰ τὴν φήμην τῆς, προεκάλεσεν εἰς ἀγῶνα ὑφαντικῆς καὶ αὐτὴν τὴν Ἀθηναίαν, ἣτις τὴν μετεμόρφωσε πρὸς τιμωρίαν τῆς εἰς τὸ γνωστὸν φερώνυμον ἔντομον. *caelestis* = ὁ οὐράνιος (θεός). *minora verba* = λόγοι ὀλιγώτερον ὑπερήφανοι. *multa dabant animos* = πολλὰ ἔδιδον ἀφορμὰς (εἰς τὴν Νιόβην) πρὸς ἀλαζονείαν (εἶχε πολλοὺς λόγους νὰ κομπορημονῇ). *coniugis artes*: ὁ σύζυγος τῆς Νιόβης Ἀμφίων, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀντιόπης, ἦτο δεξιότατος εἰς τὴν λύραν. Οἱ λίθοι κατακλυόμενοι ἐκ τῆς ἀρμονίας τῆς λύρας του ἐκινουῦντο μόνοι των καὶ ἐκτίζοντο, διὰ νὰ κτισθῇ ἡ πόλις τῶν Θηβῶν (ὑπαινιγμὸς πρὸς τὴν ἐξευγενιστικὴν ἐπίδρασιν τῆς μουσικῆς ἐπὶ τῆς ψυχῆς). *quamvis* = ἄν καί. *progenies* = τὰ τέκνα, οἱ ἀπόγονοι: ἡ Νιόβη εἶχεν 7 υἱοὺς καὶ 7 θυγατέρας. *si non sibi visa fuisset (esse felicissima matrum)*: *sata Tiresia* = ἡ ἐκ τοῦ Τειρεσίου, γεννηθεῖσα. *Tiresias*: ὁ περίφημος ἐκ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν τραγικῶν τυφλὸς μάντις Τειρεσίας. *Manto* = ἡ Μαντώ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Τειρεσίου, μάντις ἐν Θήβαις. *praescius* = ὁ προγινώσκων, ὁ ἔχων μαντικὴν δύναμιν. *divino concita motu*: ἡ Μαντώ, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ μάντις, ἐπροφήτευσεν κινουμένη ὑπὸ θείας δυνάμεως. *vaticinor, o.* = προφητεύω. *Ismenis, idis* = ἡ Ἰσμηνίς, ἡ Θηβαία, ἐκ τοῦ ποταμοῦ τῶν Θηβῶν Ἰσμηνοῦ, τοῦ ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. *Latonigenus* = ὁ Λητογενής, τὸ τέκνον τῆς Λητοῦς. *tus, uris* = λιβανωτός, θυμίαμα. *inpecto, o.* = πλέκω, στεφανώνω. *Latona* = ἡ Λητώ, προσωποποιία τῆς νυκτός, ἀπέκτησεν ἐκ τοῦ Διὸς (οὐρανοῦ) δύο τέκνα: τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἀρτεμιν (Ἥλιος, Σελήνη). *paretur* = ὑπήκουσαν αἱ Θηβαῖαι (τοῦ *o. pareo*) εἰς τὴν συμβουλὴν τῆς Μαντοῦς. *tempora, um*, πληθ. = κρόταφοι. *celeberrima* = περιστοιχιζομένη ἀπὸ πολλὰς ἀκολούθους.

165—173. *Vestibus Phrygiis*: διότι ἦσαν περιφάνεια τὰ κεντητὰ ὑφάσματα τῆς Φρυγίας. *intextus* = ἐνυφασμένος. *et formosa quantum ira sinit* = καὶ ὠραία ὅσον ἡ ὀργὴ ἐπιτρέπει (διότι ὄντως ἡ ὀργὴ παραμορφώνει καὶ τὸ ὠραῖον πρόσωπον). *decorus* = εὐπρεπής, ὠραῖος. *immitto capillos* = ἀφήνω τὴν κόμην ἐλευθέραν νὰ κυματίζῃ. *alta* = μετὴν κεφαλὴν ὑψηλά, γαυριῶσα. *auditos caelestes* = τοὺς διὰ τῆς

ἀκοῆς μόνον γνωστοὺς θεοὺς. *visis, ἀφαιρ.* συγκρ. λόγω τοῦ *praeposito* = προτιμῶ. *visi caelestes*: ἦσαν ἡ Νιόβη καὶ ὁ σύζυγός της. *color* = λατρεύομαι. *auctor, -oris* = γενάρχη, πατήρ. *cui licuit soli supero-rumque tangere menses*: ὁ Τάνταλος μόνον εἶχε τὴν τιμὴν νὰ συμ-φάγη μετὰ τῶν Ὀλυμπίων Θεῶν. Ἀποδίδων τὰ ἴσα ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς γεῦμα ἐν Σιπύλῳ καὶ παρέθεσε, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν θεοότητά των, τὸ κρέας τοῦ υἱοῦ του Πέλοπος. Ἡ Δημήτηρ ἔφαγε τὸν ἕνα ὄμιον· ὁ Ζεὺς ἀνανακτῆσας ἔρριπεν αὐτὸν εἰς τὸν Ἄδην (μαρτύριον τοῦ Ταν-τάλου), ἔδωκε ζῶν εἰς τὸν Πέλοπα καὶ τὸν ἐλλείποντα ὄμιον αὐτοῦ ἀντικατέστησε δι' ἑλεφαντίνου ὄστοῦ.

174—184. *Pleïades, -um* = αἱ Πλειάδες, ἑπτὰ ἀδελφαί, θυγατέρες τοῦ Ἄτλαντος, μεταμορφωθεῖσαι εἰς τὸν γνωστὸν ἀστερισμὸν ἕξ ἑπτὰ ἀστέρων (κ. πούλια). *genetrix* = ἡ γενέτειρα, ἡ μήτηρ ἡ Ταυγέτη, μία τῶν Πλειάδων, ἦτο μήτηρ τῆς Νιόβης. *Atlas, -ntis* = ὁ Ἄτλας, υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ καὶ τῆς Κλυμένης, ἠναγκασμένος τὰ κρατῆ διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν χειρῶν τὸν οὐρανόν. Ἀρνηθεὶς νὰ φιλοξενήσῃ τὸν Περσέα, μετεμορφώθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ φερώνυμον ὄρος, τὸ ὁποῖον ἐπίστευον ὅτι βασιάζει τὸν οὐρανόν. *aetherius axis* = ὁ οὐ-ράνιος ἄξων, ὅστις ἦτο εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου νοητὴ γραμμὴ ἐκ τῆς προεκτάσεως τοῦ γηίνου ἄξονος ἤγγιζε τὸν οὐρανόν. *regia Cadmi* = τὸ βασίλειον (ἡ πόλις) τοῦ Κάδμου. *Cadmus* = ὁ Κάδμος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Φοινίκης Ἀγήνορος, ἰδρυτῆς τῶν Θηβῶν (Καδμεία). Ἡ φ. σειρὰ τῶν λέξεων: *regia Cadmi sub me domina est. fides, -ium* (πληθ.) = ἡ χορδή, ἡ λύρα. *commissa moenia* = τὰ συννω-θέντα (τελειωθέντα τείχη). *lumen, -luminis* = τὸ φῶς, οἱ ὀφθαλμοί. *accedo* (ρ. γ') = προστίθημι. *huc, ἐπίρ.* = ἐνταῦθα. *adice* προστ. τοῦ *adicio* = προστίθημι. *μοχ, ἐπίρ.* = μετ' ὀλίγον.

185—194. *satam nescio quo Coeo* = τὴν γεννηθεῖσαν δὲν γνω-ρίζω ἀπὸ κάποιον Κοῖον κ. «ποῦ δὲν γνωρίζω ἀπὸ ποῦ βαστᾷ ἡ σκούφια της». *exiguus, ἐπίθ.* = μικρός. *pariturae, μετ. μέλ.* τοῦ *pario, peperit, -rtum* (γ') = γεννῶ. *exsul, -ulis* = φυγὰς, ἐξόριστος ἡ Ἦρα ζηλοτυπούσα ἠνάγκασε τὴν Γῆν νὰ ὀρκισθῆ ὅτι δὲν θὰ δώσῃ εἰς τὴν Λητῶ τόπον διὰ νὰ γεννήσῃ. Ἀλλὰ ἡ νῆσος Δῆλος, ἡ ὁποία μέχρι τότε ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν θάλασσαν καὶ ἐπλανᾶτο, ἐπειδὴ δὲν ἐκωλύετο ὑπὸ τοῦ ὄρκου τῆς Γῆς, ἀνεδύθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Ποσει-δῶνος καὶ μονίμως σταθεῖσα ὅπου εὐρίσκεται σήμερον, ἐδέχθη τὴν

πλανωμένην Λητώ. donec = ἕως οὗτου. miserata, παθ. μετχ. τοῦ miserere (β') = οἰκτεῖρω. Ἡ πλήρ. πρότασις κατὰ φυσ. σειράν: donec Delos Latonam miserata, dixit (illi) (tu) ο Latona, hospita erras in terris, et ego (similiter) in undis (erro). haec est septima pars nostri uteri = αὐτὰ (τὰ δύο τέκνα της) εἶναι τὸ ἕβδομον μέρος τῶν τέκνων μου.

195—200. maior sum quam cui possit = (quam ut mihi possit) Fortuna nocere: βαρεῖα βλασφημία κατὰ τῆς θεᾶς Τύχης. multaque ut eripiat = ἄς μοῦ ἀρπάσῃ πολλὰ (ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Τύχη μοῦ παίρνει πολλὰ παιδιὰ). excessere. . . bona: ἡ εὐτυχία τῆς Νιόβης εἶναι τόση, κατὰ τὴν γνώμην της, ὥστε τὴν θεωρεῖ ἐν τῇ ἀλαζονείᾳ της ἔκτος παντὸς κινδύνου. fingo, ρ. (γ') = πλάττω, φαντάζομαι. Ἡ φυσ. σειρά: fingite posse demi (τοῦ demo = ἀφαιρῶ) aliquid huic populo natorum tamen spoliata non redigar ad numerum duorum. spolio, ρ. (α') = συλῶ, ἀπογυμνῶ. redigor, ρ. = καταντῶ, ἐλαττοῦμαι. turba = ὄχλος, πληθὺς (ἐνταῦθα εἰρωνικῶς). disto, are = ἀπέχω, διαφέρω. orbis, ἐπίθ. = ἄτεκνος.

201—209. ite = ἀπέλθετε. satis, propere ite, sacri est = ἀρεκτὴ εἶναι ἡ θυσία. propere = ταχέως. infectus, ἐπίθ. = ἀτελής, ἡμιτελής. veneror ρ. (α') = ἱκετεύω. indignor, ρ. (α') = ἀγανακτῶ. Cynthus = ὁ Κύνθος, ὄρος τῆς Δήλου, παρὰ τὸ ὁποῖον ἡ Λητώ ἐγέννησε τὰ τέκνα της. proles, θηλ. = ἀπόγονος. vobis animosa creatis = ὑπερήφανος, μεγαλόφρων, διότι σᾶς ἐγέννησα. cessura nulli deorum. nisi Junoni = δὲν εἶμαι διατεθειμένη νὰ ὑποχωρήσω εἰς οὐδεμίαν ἄλλην θεὰν πλὴν τῆς Ἑρας. dubitor = dubitatur de me = ὑπάρχει ἀμφιβολία περὶ ἐμοῦ. an = si. cultus, ἐπίθ. = σεπτός, ἐστολισμένος. cultis aris arceor = ἐκδιώκομαι ἐκ τῶν σεπτῶν βωμῶν μου.

210—214. dolor = αἰτία θλίψεως. dirus, ἐπίθ. = δεινός, φοβερός. dirum factum: εἶναι ἡ ὑπὸ τῆς Νιόβης ἀποπομπὴ τῶν Θηβαίων γυναικῶν ἐκ τοῦ βωμοῦ τῆς Λητοῦς. convicium, -ii = ἡ βλασφημία, ὁ ψόγος. postpronō (ρ. γ') = θέτω εἰς κατωτέρα μοῖραν, θεωρῶ ἄξιον μικροτέρας τιμῆς. recido-cidi-casum = πίπτω ὀπίσω, μεταπίπτω. et me orbam dixit, quod in ipsam recidat = καὶ ἐμὲ ἄτεκνον εἶπε, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εὐχομαι νὰ συμβῇ εἰς αὐτὴν (ἐπάνω της ἢ κατὰρα ποῦ εἶπε γιὰ μένα). exhibeo (ρ. β') = παρέχω, ἐπιδεικνύω. lingua paterna = lingua Tantalī: ὁ Τάνταλος ἀπεκάλυπεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ μυ-

στικά τῶν θεῶν, τὰ ὅποια ἐκλεψεν, ὅτε συνέφαγε μετ' αὐτῶν.

215—229. *desine* : προστ. τοῦ *ο*. *desino* = παύομαι. *querella* = ἡ μεψιμοιρία. *mora* = ἀναβολή, βραδύτης. . . *Phoebe* = Φοίβη, ἡ Ἄρτεμις. *tecti pubibus* = κεκαλυμμένοι νεφέλαις. *planus*, ἐπίθ. = δμᾶλός. *prope moenia* (*Thebarum*). *patens, -ntis* (τοῦ *pateo*) = ἀναπεπταμένος, ἀνοικτός. *assiduus*, ἐπίθ. = ἐπίμονος. *ungula, -ae* = ὄνυξ, ὀπλὴ ἵππου. *molio* (*ο*. δ') = καθιστῶ μαλακόν. *glaeba, -ae* = βῶλος (χῶματος). *rubeo* (*ο*. β') = εἶμαι ἐρυθρός. *sucus, -i* = χυμός. *terga premunt rubentia Tyrio succo* : διότι ἐπὶ τῆς ράχεως τῶν ἵππων ἦσαν πορφυρᾶ ὑποσάγματα. *graves auro habenae* = βαρεῖαι ἐκ χρυσοῦ ἡνῖαι (χρυσόνωτοι). *Ismenus* = Ἴσμηνός, πρωτότοκος υἱὸς τῆς Νιόβης. *sarcina, -ae* = τὸ φορτίον. Ἡ φυσ. σ. : *qui fuerat quondam prima sarcina suae matri* : διότι ἦτο πρωτότοκος. *certus orbis* = ἡ σταθερὰ περιφερικὴ γραμμὴ, τὴν ὁποῖαν πρέπει ν' ἀκολουθῆ ὁ ἄμαξηλάτης. *spumans -ntis* (*spumo*) = ὁ ἀφρίζων. *Hei Mihi!* ἔπιφ. οἴμοι. *armus, -i* = ἡ ὀμοπλάτη. *paulatim*, ἐπίθ. = ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἡρέμα. *defluo* (*ο*. γ') = καταρρέω, καταπίπτω. *a dextro armo* (*equi*).

230—238. *per inane* = διὰ μέσου τοῦ κενοῦ ἀέρος. *frena do* = χαλαρώνω τοὺς χαλινούς (διὰ τὰ καλπάση ὁ ἵππος). *Sipylus* = Σίπυλος, ἄλλος υἱὸς τῆς Νιόβης. *praescius* (*prae-scio*) = προγνωστικός. *carbasa -orum* = ἰστία πλοίου. *rector* (*navis*) = ὁ κυβερνήτης. *evitabilis* = ὁ δυνάμενος ν' ἀποφευχθῆ. *tremens* (*sagitta*) *haesit summa cervice*. *exstabat* = ἐξεῖχε. *guttur -uris* = ὁ λαιμός. *ille* (*Sipylus*). *pronus* = προκύπτων, προηής. *crus, -uris* = κνήμη, σκέλος. *admissa*, τοῦ *admittor* ἀφήνομαι ἐλεύθερος (ἐπὶ ἵππου : καλπάζω). *iuba, -ae* = ἡ χείτη. *foedo* (*ο*. α') = μολύνω, μαιίνω.

239—247. *Phaedimus*, Φαίδιμος, 3ος υἱὸς τῆς Νιόβης. *heres, -edis* = ὁ κληρονόμος. *avitus*, ἐπίθ. = ὁ ἀνήκων εἰς τὸν πάππον. *Tantalus*, 4ος υἱὸς Νιόβης. *solitus labor* = ὁ εἰθισμένος κόπος (ἵππασία). *opus iuvenale* = νεανικὸν ἔργον (ἀγῶν πάλης). *nitidae palaestrae* ἀντὶ *nitida corpora* : διότι οἱ παλαισταὶ ἔτριβον τὸ σῶμα μὲ ἐλαιον καὶ ἐφαίνετο στιλπνόν. *contulerant* (τοῦ *confero*) = εἶχον προσεγγίσει (τὰ στήθη). *artus*, ἐπίθ. = σφιγκτός. *nexus, -us* = πλοκὴ ἐν τῇ πάλῃ. *cum tento nervo* = ὅτε ἐκ τῆς τεταμένης νευρᾶς τοῦ τόξου. *concita sagitta* = βέλος ριφθέν, ὀρμητικόν. *incurvatus* (τοῦ *ο*. *incunro*) = ὁ καμφθεῖς.

suprema lumina versarunt = τοὺς ὀφθαλμοὺς (τὰ βλέμματα) διὰ τελευταίαν φοράν ἔστρεψαν. axhalo animam = ἐκπνέω.

248—266. Alphenor = Ἀλφήνωρ, ὅς υἱὸς τῆς Νιόβης. plango (q. γ') = πλήττω. complexus, -us = περιπίτυξις, ἐναγκαλισμός. allevo (ad-levo) = ἀνακουφίζω, αἴρω. Delius = ὁ Δήλιος (Ἀπόλλων). praecordia, -orum = τὰ σπλάγχνα. fatifer, -ra, -rum, ἐπίθ. (fatum fero) = θανατηφόρος. eruta, μετχ. τοῦ eruo (γ') = ἐξορύσσω, ἀποσπῶ. hamus, -i = τὸ ἄγκιστρον· ἐνταῦθα οἱ ἄγκιστροειδεῖς ὄγκοι τῆς αἰχμῆς τοῦ βέλους, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀποσπάσει μέρος τοῦ πνεύμονος. non σύνδεσον πρὸς τὸ simplex. intonsus, -i = ἄκαρτος τὴν κόμην (ἀνεροσεκόμης), χαρακτηριστικὸν τῶν νέων. Damasichton = Δαμασίχθων, ὁ ὅς υἱὸς τῆς Νιόβης. afficio (q. γ') = προξενῶ κακόν. ictus erat = ἐπλήγη. nervosus poples = ἡ νευρώδης ἰγνύα. internodium = μεσογονάτιον, τὸ μετὰ δύο ἄρμων μέρος τοῦ σώματος. exitiabilis, ἐπίθ. = ὀλέθριος. sagitta pennis tenuis = βέλος μέχρι τῶν πτερῶν (ἅτινα ἦσαν εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ βέλους). emico, -ui (q. α') = ἀναπηδῶ, λάμπω. prosilio (q. δ') = ἀναπηδῶ. terebro (q. α') = διατρυπῶ. Ilioneus = Ἴλιονεύς, ὁ ὅς υἱὸς τῆς Νιόβης. sustulerat (τοῦ tolo) = αἴρω. non profectura precando = ἀναπέμπων ἱκεσίας, αἱ ὅποια δὲν ἐπρόκειτο νὰ ὀφελήσουν. dique... omnes. Ἡ φυσικὴ σειρά: et dixerat: O di communiter omnes (sed solos Apollinem et Dianam) esse rogandos. motus erat Arcitenes = εἶχε συγκινηθῆ ὁ τοξότης (Ἀπόλλων). revocabilis, ἐπίθ. = ὁ δυνάμενος ν' ἀνακληθῆ. certum facio καὶ παρὰ πεζοῖς certiolem facio = πληροφορῶ.

267—270. subita ruina = ἡ αἰφνιδία συμφορὰ. potuisse ὑποκ. τὸ νοούμενον superos. hoc ἐξαργτάται ἐκ τοῦ potuisse καὶ τοῦ ausi essent. nam, αἰτιολογεῖ διατὶ δὲν ἐπληροφορήθη τὴν οἰκογενειακὴν του συμφορὰν καὶ ὁ σύζυγος τῆς Νιόβης Ἀμφίων.

271. ferro per pectus adacto = διὰ τοῦ (σιδηροῦ) ξίφους διατρυπήσας τὸ στήθος (αὐτοκτονήσας). disto, -are = ἀπέχω, διαφέρω. modo = πρὸ ὀλίγου. resupina tulerat gressus = μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην πρὸς τὰ ὀπίσω (κορδωμένην) ἀπὸ ὑπερηφάνειαν· ἀλλαχοῦ ἔξακτατηρίσθη alta. invidiosa suis = κινουῦσα τὸν φθόνον καὶ τῶν συγγενῶν τῆς ἀκόμῃ. at nunc miseranda vel hosti = καὶ τώρα ἀξιολύπητος καὶ ἀπὸ τὸν ἐχθρόν τῆς ἀκόμῃ. dispenso oscula = σκορπίζω

φιλήματα. a quibus, δηλ. ἀπὸ τῶν πτωμάτων. livens,-ntis (τοῦ liveo) = ὠχρός, πελιδνός.

280—288. pascere προστ. τοῦ pascor=(χορτασε), εὐχαριστήθητι. satia προστ. satio=χορέννυμαι, χορταίνω. cor,-rdis=ἡ καρδία. effector, ρ.=ἐκφέρωμαι (ἐκφορᾶ) ἐπὶ κηδείας. exsulto, ρ.=σκικριῶ. plura supersunt = περισσότερα (τέκνα) ἀπομένουν. praeter Nioben unam = πλὴν μόνον τῆς Νιόβης. ater,-tra,-trum, ἐπίθ.=μέλας. torus,-i = φέρετρον.

289—296. demisso crine=λυσίκομοι. imposito ἢ φουσ. σειρά: imposito ore fratri moribunda. relanguit, τοῦ relanguesco = ἀποκάμνω, λιποθυμᾶ. solor, ρ.=παρηγορῶ. duplicata est = ἐδιπλώθη. caecum vulnus = τραῦμα προσελθὼν ἐξ ἀγνώστου χειρός. collabor, ρ.=καταπίπτω (κ.σωριάζομαι). immortior, ρ.=ἀποθνήσκω μετὰ τινος ἄλλου.

297—312. trepido, ρ.=τρέμω. sexque datis leto=καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῶν ἕξι letum,-i=ὁ θάνατος. pro qua rogat, occidit=ἐκείνη, διὰ τὴν ὁποίαν ἱκετεύει, πίπτει. exanimis, ἐπίθ.=ἄψυχος, νεκρός. deriguit, τοῦ ρ. derigesco=παγώνω (ἐκ θλίψεως). gena,-ae = ἡ παρειά. palatum,-i=ὁ οὐρανίσκος. congelo (ρ. α')=πήγνυμαι, σκληροῦμαι. vena,-ae=ἡ φλέψ. flet τοῦ fleo=κλαίω. turbo,-inis=δίνη. cacumen,-inis = ἡ κορυφή. liquor, ρ.=τήκομαι, λειώνω. mano=στάζω.

Ἐπὶ τοῦ Σιπύλου ὄρους βράχος παρουσιάζει τὴν μορφὴν γυναικὸς κλαιούσης· εἶναι, ὡς λέγουν, ἡ ἀπολιθωθείσα Νιόβη.

Δ. ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΠΡΟΜΟΧΕ

ΠΡΟΜΟΧΕ
ΠΡΟΜΟΧΕ



024000018131

